

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Organisation
des Nations Unies
pour l'éducation,
la science et la culture

Organización
de las Naciones Unidas
para la Educación,
la Ciencia y la Cultura

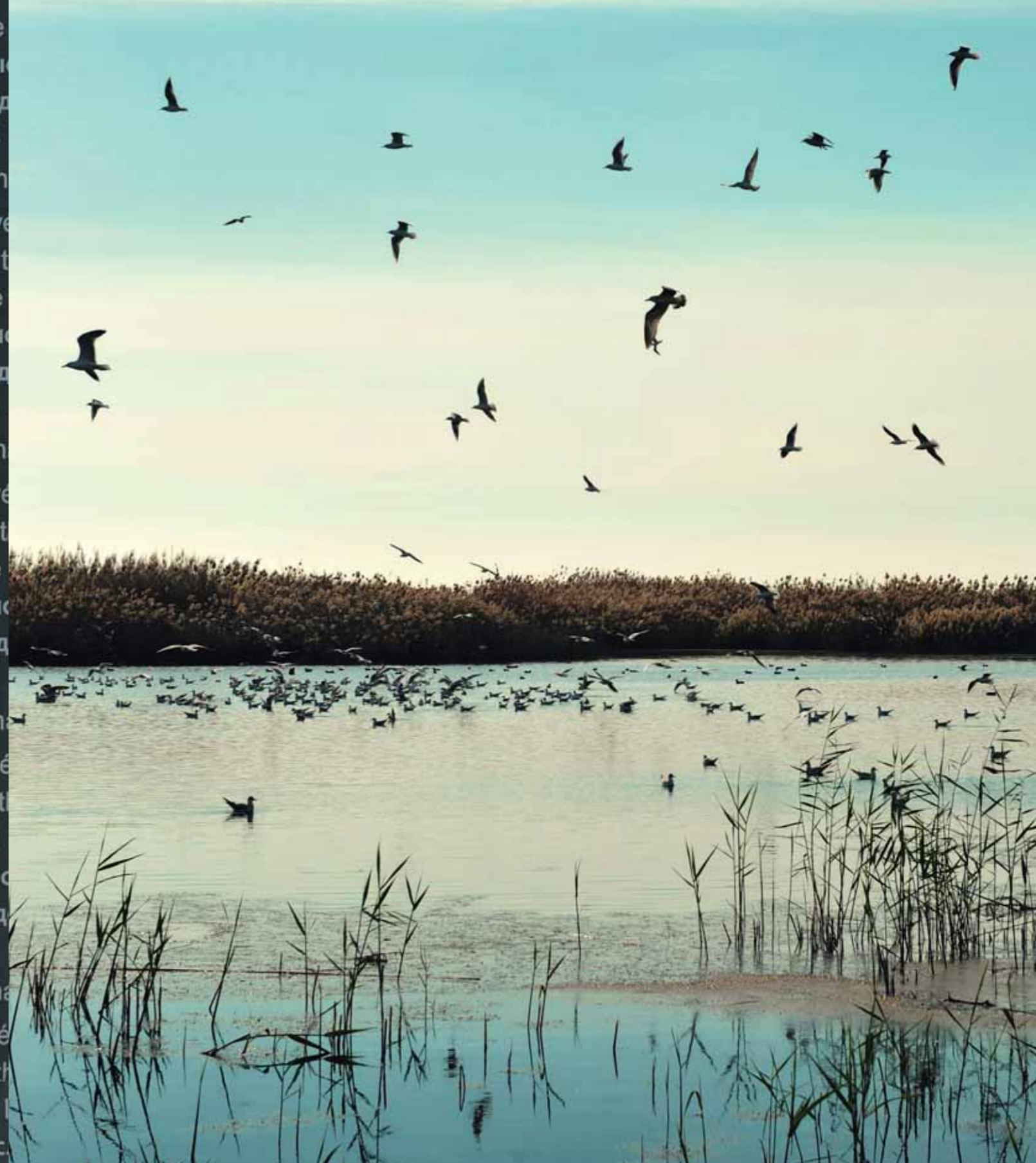
Организация
Объединенных Наций по
вопросам образования,
науки и культуры

منظمة الأمم المتحدة
للتربية والعلم والثقافة

联合国教育、
科学及文化组织

PEACE
PAIX
PAZ
МИР
السلام
和平

65

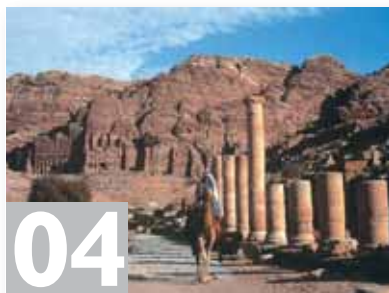

Φωτογραφία εξωφύλλου:

© Αλίκη Παναγή - Υδροβιότοπος Lady's Mile, Λεμεσός

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

04

09

11

14

16

21

22

25

27

28

30

Υπεύθυνος έκδοσης
Παύλος Παρασκευάς

Επιμέλεια ύλης - Μεταφράσεις
Θέκλα Παπαντωνίου

Διεύθυνση

Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO
Πολιτιστικές Υπηρεσίες
Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού
Ιφιγενείας 27, 2007 Στρόβολος
Τηλ: 22809809, 22809810

Φαξ: 22809873

Ηλ.Διεύθυνση: unesco@culture.moec.gov.cy

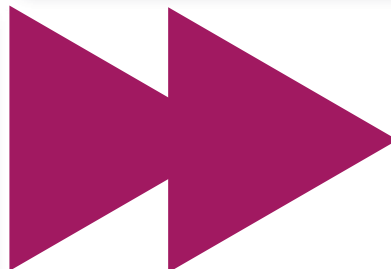
Ιστοσελίδα: www.unesco.org.cy

Σχεδιασμός

Εν Τύποις Βούλα Κοκκίνου Λτδ

Εκτύπωση

Τυπογραφεία Lithofit

© ΕΡΑΤΩ ΚΑΝΤΟΥΝΑ / Λευκαρίτικο Κέντημα

Εκδοτικό σημείωμα

*Beginnings are always classical.
It's chemistry after all.
To burn, a log needs to be near another.
It's at its most spooky while growing.
What one may see so does the other.
There being no evidence, entanglement falls off with separation.
Mature, it isn't faced by singularities, a theory that can accommodate
boundary tensions.
And how will it end, like a love in a world demonstrably falls in the vacuum
its place filled by the new.*

"Quantum Mechanics" στο *Soliton*,
του Roald Hoffmann, Νόμπελ Χημείας 1981

Περιγράφοντας τις σχέσεις των ανθρώπων, τη μεταξύ τους αλληλεπίδραση, και τον έρωτα ακόμη, λέγεται συχνά πως «είναι όλα θέμα χημείας». Στην παραστατική αυτή έκφραση συνταιριάζονται ασυνείδητα επιστημονική γνώση και εμπειρική διαπίστωση ότι η Φύση και τα ανθρώπινα αποτελούνται από δεσμούς, τα άτομα συνενώνονται ή διασπώνται, προκαλούν αντιδράσεις ή εξισορροπούνται. Απ' αυτή την άποψη υπάρχει μια συνέχεια μεταξύ του προηγούμενου έτους, που ήταν αφιερωμένο στην Προσέγγιση των Πολιτισμών και στο 2011, που είναι Διεθνές Έτος Χημείας. Η UNESCO, σε συνεργασία με Ενώσεις Χημικών και Εθνικές Επιτροπές, διοργανώνει ποικίλες εκδηλώσεις με στόχο την ενημέρωση του κοινού για θέματα σχετικά με την επιστήμη της χημείας και τη συμβολή της στο σύγχρονο κόσμο. Οι επιστήμονες προσπαθούν να εισχωρήσουν στον πυρήνα της γνώσης, αναζητώντας την αλήθεια της ύλης, διερευνούν τη χημική σύσταση, τους νόμους που διέπουν το σχηματισμό των μορίων και, σύμφωνα με την επιστημονική μέθοδο, θέτουν ερωτήματα, διατυπώνουν υποθέσεις, πειραματίζονται, αναλύουν και καταλήγουν σε συμπεράσματα. Η μέθοδος αυτή δε βρίσκει εφαρμογή μόνο στο χώρο των θετικών επιστημών· γίνεται συγχρόνως και τρόπος ζωής, ανάλυσης της πραγματικότητας και προσέγγισης του κόσμου, συμβάλλει στο σχηματισμό άποψης και στη διαμόρφωση της εικόνας του «άλλου» χωρίς προκαταλήψεις ή αστήρικτες εκ των προτέρων κρίσεις και συγκρίσεις. Ίσως τελικά αυτή η αναλυτική στάση και η περιέργεια για νέες ανακαλύψεις να έχουν μεγαλύτερη σημασία σε μικρο-επίπεδο, ως ατομικές δράσεις, πέρα από Συμβάσεις και νομοθεσίες – που ασφαλώς είναι επίσης αναγκαίες για την οριοθέτηση πλαισίων και τη χάραξη κοινής πολιτικής σε τομείς όπως η Παγκόσμια Κληρονομιά, η Πολιτιστική Ποικιλομορφία, η Παράνομη Διακίνηση Αγαθών και η Εκπαίδευση για Όλους. Περισσότερες πληροφορίες για τα θέματα αυτά, όπως και για άλλα συναφή μπορείτε να βρείτε περιδιαβαίνοντας τις σελίδες του περιοδικού και την ιστοσελίδα της Κυπριακής Εθνικής Επιτροπής UNESCO.

Πάυλος Παρασκευάς
Γενικός Γραμματέας Κυπριακής Εθνικής Επιτροπής UNESCO

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Η ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Το σκηνικό συνθιτισμένο: περίοδος αιχμής, και για άλλη μια μέρα το γνωστό ιστορικό μνημείο προσελκύει εκατοντάδες, και χιλιάδες ακόμα επισκέπτες. Οι τουρίστες, με τις φωτογραφικές στο χέρι, ακολουθούν κουρασμένα τους ξεναγούς τους, που κρατούν χρωματιστές ομπρέλες σαν φάρους. Ακούει κανείς τη μηχανική επανάληψη εξηγήσεων για βασιλείς, μάχες, καλλιτέχνες και αρχιτεκτονική, ταυτόχρονα σε αγγλικά, γαλλικά, γαπωνέζικα, γερμανικά ή αραβικά, ενώ σε κοντινούς χώρους στάθμευσης είναι παραταγμένες ολόκληρες σειρές τουριστικών λεωφορείων.

Ένας Υπουργός Τουρισμού θα χαμογελούσε με ικανοποίηση στη θέα του πιο πάνω σκηνικού: η επιχείρηση πάει καλά. Άλλοι όμως θα κοιτούσαν τη σκηνή με δυσφορία: μπορεί το μνημείο να αντέξει όλο αυτό το συνωστισμό; Ορισμένοι κάτοικοι της περιοχής απλώς αποφεύγουν να πλησιάζουν, ενώ άλλοι, με πιο επιχειρηματικές βλέψεις, σπεύδουν να εκμεταλλευτούν τα πλήθη των τουριστών με εμπορεύματα στο χέρι και το κέρδος στο μυαλό. Όσο για τους πιο απαιτητικούς επισκέπτες, συχνά ρίχνουν μια βιαστική ματιά και αποχωρούν: πολύ τουριστικό το μέρος για τα γούστα τους.

Ποια είναι η σωστή διαχείριση των μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς και πού βρίσκονται οι ισορροπίες; Πριν από σαράντα χρόνια, όταν υιοθετήθηκε η Σύμβαση της Παγκόσμιας Κληρονομιάς, η επίδραση του τουρισμού δεν είχε ληφθεί ιδιαίτερα υπόψη και η έμφαση δόθηκε στην προστασία μνημείων «εξέχουσας οικουμενικής αξίας». Οι συνθήκες έχουν αλλάξει από τότε. Οι άνθρωποι ταξιδεύουν περισσότερο και θέλουν να δουν αυτά τα μέρη, δημιουργώντας νέες προκλήσεις και ανάγκες. Ενώ αποτελούν προστατευόμενα μνημεία, ταυτόχρονα συμπεριλαμβάνονται στις πιο δημοφιλείς τουριστικές «attraction», με αποτέλεσμα να καθίσταται δύσκολη η συντήρησή τους σε ορισμένες περιπτώσεις. Χωρίς σωστό προγραμματισμό για τη διαχείριση των μνημείων πολύ γρήγορα τα αρνητικά αποτελέσματα θα επισκιάσουν τα οφέλη από την εγγραφή τους στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Για το σκοπό αυτό τα τελευταία χρόνια το Κέντρο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO μαζί με άλλες οργανώσεις ανέπτυξε μια πρωτοβουλία για το βιώσιμο τουρισμό σε μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς, με απώτερο στόχο τη συνεργασία μεταξύ φορέων προστασίας των μνημείων και των οργανισμών τουρισμού.

Διαχείριση επισκέψεων

Ενώ σε ορισμένα μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς η μεγάλη κοσμοσυρροή θέτει την πρόκληση να ξέρει κανείς πότε να σταματήσει να δέχεται επισκέπτες, παραβλέποντας την προοπτική επιπλέον κέρδους, σε άλλα, λιγότερο γνωστά μνημεία, αναρωτιέται κανείς «πού πήγαν όλοι;». Και στις δύο περιπτώσεις χρειάζεται εμπειριστατωμένη έρευνα και σύσταση ενός Σχεδίου Δημόσιας Χρήσης του μνημείου (Public Use Plan), το οποίο θα προτείνει ποιος θα ήταν ο καλύτερος τρόπος διαχείρισης των επισκέψεων (π.χ. μέγιστος όγκος επισκεπτών, αντίτιμο εισόδου, προστασία ευαίσθητων περιοχών του μνημείου, επεξηγήσεις για όσα βλέπει ο επισκέπτης). Πολλά από τα μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς δε διαθέτουν τέτοια πλάνα. Αντίθετα, όπου έχουν μελετηθεί οι ανάγκες των μνημείων και υιοθετήθηκαν ανάλογα μέτρα προστασίας, τα οφέλη από την εφαρμογή τους είναι ήδη ορατά. Στην Alhambra της Granada στην Ισπανία, για παράδειγμα, το εισιτήριο ορίζει την ακριβή ώρα εισόδου και εξόδου του επισκέπτη στο παλάτι, και τις περισσότερες φορές συστήνεται προ-κράτηση. Έτσι, ενθαρρύνονται οι επισκέπτες να περάσουν το χρόνο της αναμονής τους στην κοντινή πόλη της Granada, ενώ προτείνονται διανυκτερεύσεις σε εναλλακτικά καταλύματα χαρακτηριστικής αρχιτεκτονικής για να μην είναι η επίσκεψη μια βιαστική ημερήσια εκδρομή. Παρέχονται επίσης ειδικά λεωφορεία για μεταφορά των τουριστών από το παλάτι στην πόλη και αντίστροφα, με αποτέλεσμα να επωφελείται η τοπική κοινότητα από την παρουσία των επισκεπτών, να έρχονται σε επικοινωνία και να αποφεύγεται η τυπική, επιφανειακή ξενάγηση σε ένα μνημείο χωρίς καμιά επαφή με την πραγματικότητα και τους ανθρώπους της πόλης. Αυτού του είδους η προσέγγιση είναι που χρειάζεται για τα περισσότερα μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς: μια συνολική τουριστική πρακτική – κοινωνική, οικονομική, περιβαλλοντική.

Εμπλοκή κοινοτήτων, ανάπτυξη δεξιοτήτων

Η διαχείριση μνημείων που δε λαμβάνει υπόψη την τοπική κοινότητα, μάλλον υποβαθμίζει παρά αναδεικνύει το μνημείο. Η προστασία και η προβολή τους εξαρτώνται από μια αλυσίδα παραγόντων και πρέπει να συμμετέχουν σε αυτή επηρεαζόμενοι φορείς από διαφορετικούς τομείς – τοπική αυτοδιοίκηση, τμήματα περιβάλλοντος τουριστικοί πράκτορες, ξενοδοχεία και εστιατόρια. «Αν δεν αναπτυχθεί η οικονομία γύρω από τα μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς, δεν είναι δυνατή η ουσιαστική συγκρότηση ενός προγράμματος συντήρησής τους ή η ανταπόκριση στις ανάγκες των τοπικών κοινοτήτων για δουλειά και επιμόρφωση», δηλώνει ο Δρ Donald Hawkins, του Πανεπιστημίου της Washington, ο οποίος ασχολήθηκε με τη συγκρότηση ενός τέτοιου προγράμματος στην Πέτρα της Ιορδανίας. Η ευαισθητοποίηση των πιο πάνω φορέων για την πραγματική αξία των μνημείων και τη συντήρησή τους είναι απαραίτητη, ώστε να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να βλέπουν απλώς κερδοσκοπικά τους χώρους αυτούς, ή μία καινούργια εγγραφή στον κατάλογο να μεταφράζεται απλώς ως ευκαιρία για δημιουργία καζίνο ακριβώς δίπλα – δυστυχώς έχει συμβεί αυτό σε αρκετούς χώρους στον κόσμο.

Απομένουν πολλά να γίνουν. Ακόμη και στις περιπτώσεις όπου υφίστανται γενικά σχέδια διαχείρισης και προγράμματα, για τα οποία ξοδεύονται πολλά χρήματα, φαίνεται πως αυτό δεν είναι αρκετό. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο Art Pedersen, πρώην υπεύθυνος της UNESCO για θέματα τουρισμού σε μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς, «οι άνθρωποι δε χρειάζονται μόνο πλάνα. Χρειάζονται όραμα. Δε χρειάζονται απλώς

επιμόρφωση, χρειάζονται ενίσχυση».

Είναι αναγκαίο, επομένως, να εξευρεθούν τρόποι καλύτερης διαχείρισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων και να αποφευχθούν οι υπερβολές. Όλα μαζί αποτελούν τελικά ζήτημα ισορροπιών. Διδάσκει πολλά η μέχρι τώρα εμπειρία από την αξιοποίηση των μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς, ο αριθμός των οποίων σήμερα ξεπερνά τα 900. Το να παρακολουθούμε και να επιτρέπουμε στον τουρισμό απλώς να «συμβαίνει», είναι πιθανό να οδηγήσει σε προβλήματα, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που ο αριθμός επισκέψεων εκτοξεύεται στα ύψη. Πρέπει να γίνει κατανοητό πως η προσέλκυση ποιοτικού αντί ποσοτικού τουρισμού, συμβάλλει ταυτόχρονα και στη διατήρηση του μνημείου αντί στην απλή του εκμετάλλευση. Η πραγματικότητα είναι ότι τώρα αρχίζει να γίνεται κατανοητό πώς μπορεί να ενταχθεί ουσιαστικά η πτυχή του τουρισμού στα προγράμματα Παγκόσμιας Κληρονομιάς, ώστε να αξιοποιείται προς το καλύτερο. Θα είναι μια μακρά διαδικασία, όμως ο απώτερος στόχος αποτελεί σημαντικό κίνητρο για τις προσπάθειες που θα προηγηθούν μέχρι την επίτευξή του.

Πηγές:

Jonathan B. Tourtellot, «Part threat, part hope. The challenge of tourism» στο *World Heritage*, τ.58 (2011)

Graham Brooks, «Tourism management at World Heritage Sites. Building international consensus», ό.π.

Πρόγραμμα «Παγκόσμια Κληρονομιά και Βιώσιμος Τουρισμός»

Κατά την 34η Σύνοδο της Επιτροπής Παγκόσμιας Κληρονομιάς (Brazilia 2010) αποφασίστηκε η ανάπτυξη και εφαρμογή του πιο πάνω προγράμματος, που θα συντονίζεται από το Κέντρο Παγκόσμιας Κληρονομιάς υπό την καθοδήγηση μιας ομάδας κρατών και άλλων φορέων. Το πρόγραμμα θα στηρίζεται κυρίως σε οκτώ στοιχεία:

- μέτρα και αρχές σχετικά με το βιώσιμο τουρισμό σε μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς
- κατάλληλη τουριστική διαχείριση
- συλλογή δεδομένων
- ενσωμάτωση της διάστασης της Παγκόσμιας κληρονομιάς σε πρωτοβουλίες βιώσιμου τουρισμού
- ανταλλαγή εμπειριών από την αξιοποίηση των μνημείων
- δημιουργία εκπαιδευτικού και ενημερωτικού υλικού
- ενημέρωση για τα κέρδη και το κόστος που συνεπάγεται η εγγραφή στον κατάλογο
- καθοδήγηση για την αξιοποίηση του λογοτύπου των μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO

Η Σύμβαση της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς (1972), αναγνωρίζοντας την αλληλεπίδραση φύσης – ανθρώπου και τη θεμελιώδη ανάγκη διατήρησης της ισορροπίας ανάμεσα στα δύο, εισήγαγε την έννοια της Παγκόσμιας Κληρονομιάς για την προστασία μνημείων και χώρων εξαιρετικής αξίας για την ανθρωπότητα. Σε αυτό το πλαίσιο, άρχισε η σύσταση του Καταλόγου Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς, που περιλαμβάνει σήμερα 911 εγγραφές. Η έννοια της Παγκόσμιας Κληρονομιάς έχει αποκτήσει μεγάλη σημασία και είναι ευρέως διαδεδομένη, αποτελεί κίνητρο για διεθνή συνεργασία και τα κράτη με εγγεγραμμένα μνημεία μπορούν να λάβουν οικονομική βοήθεια από ποικίλους φορείς για την προστασία τους. Διαμορφώνονται επίσης σχέδια διαχείρισης των χώρων Παγκόσμιας Κληρονομιάς, μηχανισμοί παρακολούθησης της κατάστασής τους και λαμβάνονται ανάλογα μέτρα προστασίας. Τέλος, η εγγραφή ενός μνημείου στον Κατάλογο συνεπάγεται ευαισθητοποίηση του κοινού για θέματα προστασίας και αναγνώρισης της αξίας του και προσελκύει περισσότερους επισκέπτες στο χώρο. Ανάμεσα στις εγγραφές στον Κατάλογο είναι και οι χώροι που παρουσιάζονται στη συνέχεια συνοπτικά:

Κούβα – Παλιά πόλη της Χαβάνα

Η Χαβάνα ιδρύθηκε το 1519 από τους Ισπανούς. Μέχρι το 17ο αιώνα είχε εξελιχθεί σε ένα από τα σημαντικότερα κέντρα ναυπηγικής στην Καραϊβική. Παρόλο που σήμερα είναι μια μεγαλούπολη 2 εκατομ. κατοίκων, το κέντρο της παλιάς πόλης αποτελεί ένα συνδυασμό Μπαρόκ και νεοκλασικών μνημείων και διατηρεί ένα ομοιογενές σύνολο κατοικιών με μικρά μεταξύ τους περάσματα, μπαλκόνια, μεταλλικές καγκελόπορτες και εσωτερικές αυλές.

Αυστρία – Graz

Η πόλη της Graz και ειδικά το ιστορικό κέντρο και το παλάτι Schloss Eggenberg αποτελούν εξαιρετικά δείγματα ζωντανής κληρονομιάς ενός αστικού συμπλέγματος της κεντρικής Ευρώπης. Στη διαμόρφωση της πόλης καθοριστικός ήταν ο ρόλος των Habsburgs και των κυριότερων οικογενειών της τοπικής αριστοκρατίας. Τα κτίρια παρουσιάζουν ένα αρμονικό κράμα αρχιτεκτονικών και καλλιτεχνικών κινήσεων που διαδέχονταν το ένα το άλλο από το Μεσαίωνα μέχρι το 18ο αιώνα, από αρκετές γειτονικές περιοχές της κεντρικής και Μεσογειακής Ευρώπης. Εκφράζουν έτσι την ποικιλία και την ανταλλαγή στοιχείων ανάμεσα σε διαφορετικές περιοχές και καλλιτεχνικά ρεύματα

Αιθιοπία – Λαξευτές εκκλησίες της Λαλιμπέλα

Οι 11 μεσαιωνικές μονολιθικές εκκλησίες - σπήλαια του 13ου αιώνα, βρίσκονται σε μια ορεινή περιοχή στην καρδιά της Αιθιοπίας κοντά σε ένα παραδοσιακό χωριό με κατοικίες σε κυκλικό σχήμα. Η Λαλιμπέλα θεωρείται μεγάλης σημασίας για το χριστιανισμό στην Αιθιοπία και αποτελεί μέχρι σήμερα χώρο προσκυνήματος και λατρείας. Ορισμένες από τις εκκλησίες χρονολογούνται στον 6ο-7ο αιώνα και πιστεύεται ότι κτίστηκαν με εντολή του βασιλιά Λαλιμπέλα. Η θεματική της Ιερουσαλήμ είναι ιδιαίτερα σημαντική στις συγκεκριμένες πέτρινες εκκλησίες, που συνδέονται μεταξύ τους με μικρά περάσματα και τούνελ. Χωρίζονται από ένα μικρό ποταμό τον οποίο ονόμασαν Ιορδάνη και για τους Αιθίοπες οι εκκλησίες που βρίσκονται στη μια πλευρά του ποταμού συμβολίζουν την επίγεια Ιερουσαλήμ ενώ αυτές στην αντίθετη πλευρά παραπέμπουν στην Άνω Ιερουσαλήμ, όπως περιγράφεται στη Βίβλο.

Ινδία – Taj Mahal

Πρόκειται για ένα τεράστιο μωσαϊκό από λευκό μάρμαρο, που χτίστηκε στην αριστερρή όχθη του ποταμού Yamuna στην Agra μεταξύ 1631 – 1648 με εντολή του Μογγόλου αυτοκράτορα Shah Jahan στη μνήμη της συζύγου του. Έχει οκταγωνικό σχήμα, στεγάζεται από ένα τρούλο σε σχήμα βολβού και περιβάλλεται από τέσσερις μιναρέδες. Αποτελεί εξαιρετικό δείγμα μογολλικής τεχνοτροπίας και συνδυάζει στοιχεία περσικής, ισλαμικής και κεντρο-ασιατικής τέχνης. Θεωρείται ως ένα από τα αριστουργήματα της παγκόσμιας κληρονομιάς.

Σρι Λανκα, Αρχαία πόλη της Sigiriya

Τα ερείπια της πρωτεύουσας που χτίστηκαν από το βασιλιά Kas-sapa I (477-95μΧ) βρίσκονται στις απότομες πλαγιές και στην κορυφή ενός γρανιτένιου βουνού, σε ύψος 370 μέτρα (“Όρος των Λεόντων”, που δεσπόζει της ζούγκλας από όλες τις πλευρές). Ο χώρος είναι προσβάσιμος μέσω μιας σειράς από στήλες και σκαλοπάτια που προβάλλουν από το στόμα ενός γιγάντιου λιονταριού κατασκευασμένου από τούβλα και γύψο.

Πακιστάν - Ιστορικά μνημεία του Makli, στη Thatta

Η Thatta, πρωτεύουσα τριών διαδοχικών δυναστειών, που αργότερα τέθηκε υπό την κυριαρχία των Μογγόλων αυτοκρατόρων του Delhi, εξωραϊζόταν συνεχώς από τον 14ο μέχρι το 18ο αιώνα. Τα ερείπια της πόλης και η νεκρόπολη που σώζονται αποτελούν μοναδικά δείγματα του πολιτισμού της επαρχίας Sind στο Πακιστάν. Στα πλαίσια της ευρύτερης κατηγορίας της ισλαμικής αρχιτεκτονικής, τα μνημεία της Thatta αναπαριστούν ένα ιδιαίτερο τύπο, χαρακτηριστικό για τη συγχώνευση ποικίλων επιδράσεων σε ένα τοπικό ύφος. Χρησιμοποιείται επίσης μια πρωτότυπη τεχνική διακόσμηση πέτρας. Σήμερα, το αλάτι που κουβαλούν οι μουσώνες στον αέρα έχει καταστροφικές συνέπειες προκαλώντας διάβρωση, καθιστώντας έτσι εξαιρετικά δύσκολη τη συντήρηση πολλών μνημείων του Makli.

Κροατία - Εθνικό Πάρκο λιμνών Plitvice

Τα νερά που κυλούν πάνω σε ασβεστόλιθους, στο πέραςμα εκατοντάδων χρόνων έχουν σχηματίσει φυσικά φράγματα και μια σειρά από πανέμορφες λίμνες, σπηλιές και καταρράκτες. Αυτές οι γεωλογικές διεργασίες συνεχίζονται μέχρι σήμερα. Στα δάση του πάρκου βρίσκουν καταφύγιο αρκούδες, λύκοι και πολλά σπάνια είδη πουλιών. Η περιοχή ήταν επίσης το λίκνο της προϊστορικής Ιλλυρικής φυλής των Jaruds, που χρονολογείται στα 1000 π.Χ. Ανάμεσα στα αρχαιολογικά κατάλοιπα που έχουν βρεθεί περιλαμβάνεται ένας προϊστορικός οικισμός στο σημερινό χωριό Plitvice, οχυρωματικά τείχη, εργαλεία της εποχής του Χαλκού και πήλινα αγγεία.

Ρωσία - Ιστορικό κέντρο Αγίας Πετρούπολης

Η «Βενετία του Βορρά», με τα πολυάριθμα κανάλια και γέφυρες που ξεπερνούν τις 400, είναι το αποτέλεσμα ενός μεγάλου αστικού προγράμματος που ξεκίνησε το 1703 υπό τον Πέτρο το Μέγα. Αργότερα ήταν γνωστή ως Leningrad (στην πρώην ΕΣΣΔ) και συνδέεται στενά με την Οκτωβριανή Επανάσταση. Η αρχιτεκτονική κληρονομιά της πόλης συμφιλώνει διαφορετικά στυλ Μπαρόκ και νεοκλασικά, όπως μπορεί κανείς να διαπιστώσει από τα χειμερινά ανάκτορα, το Μαρμάρينو Παλάτι, το Hermitage και το Admiralty.

© UNESCO/Wagner, Horst

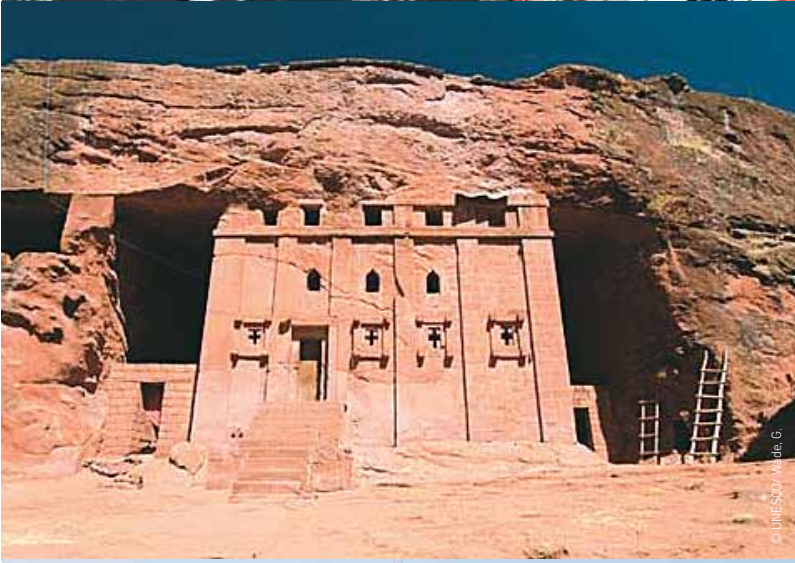
© UNESCO/Vorontsov, Alexis N.

© UNESCO

© UNESCO/Jetton, Eiji

© UNESCO/M. de G.

© UNESCO/Danir, Bogdan

© UNESCO/Ledaire, Philippe

© UNESCO/Alexandrov, Ilya

Εκκλησία Αγίας Παρασκευής, Γεροσκήπου

Εκτός από τα μνημεία τα οποία έχουν ήδη εγγραφεί στον Κατάλογο Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς, κάθε κράτος μέλος της Σύμβασης διατηρεί επίσης έναν εθνικό προκαταρκτικό κατάλογο με μνημεία και βιότοπους εξέχουσας σημασίας, υποψήφια για μελλοντική συμπερίληψη στον κατάλογο της UNESCO για την Παγκόσμια Κληρονομιά. Μεταξύ άλλων μνημείων της Κύπρου, στον κατάλογο αυτό περιλαμβάνεται και η εκκλησία της Αγίας Παρασκευής στη Γεροσκήπου, 3,5 χιλιόμετρα ανατολικά της Πάφου. Πρόκειται για ένα εξαιρετικά σημαντικό δείγμα Βυζαντινής αρχιτεκτονικής, που χρονολογείται στον 9ο αιώνα. Δεν έχει εξακριβωθεί κατά πόσο ο ναός αυτός είναι κτισμένος πάνω σε κατάλοιπα αρχαίου ναού της Αφροδίτης. Σύμφωνα με την παράδοση, το όνομα Γεροσκήπου το πήρε από τους ιερούς κήπους της θεάς, που υπήρχαν νότια του χωριού, προς τη θάλασσα, στο σημείο όπου οι προσκυνητές ξεκινούσαν για το ιερό της Παλιπάφου. Είναι πιθανόν, παλαιότερα ο ναός να ήταν αφιερωμένος στον Τίμιο Σταυρό. Σήμερα όμως, η εκκλησία είναι αφιερωμένη στη μάρτυρα του Χριστιανισμού, Αγία Παρασκευή.

Ο αρχιτεκτονικός τύπος του ναού ανήκει στην κατηγορία της τρίκλιτης θολωτής βασιλικής, με πέντε τρούλους. Οι τρεις μεγαλύτεροι τρούλοι βρίσκονται πάνω από το κεντρικό κλίτος και οι δύο μικρότεροι στο μέσον των πλαγίων κλιτών, βόρεια και νότια του κεντρικού τρούλου του μεσαίου κλίτους. Εξωτερικά ο ναός μοιάζει με τον ναό των Αγίων Βαρνάβα και Ιλαρίωνος στην Περιστερώνα ενώ έχει κάποια κοινά στοιχεία με τους ναούς Αποστόλου Βαρνάβα κοντά στη Σαλαμίνα και του Αγίου Λαζάρου στη Λάρνακα. Στο νοτιοανατολικό άκρο της εκκλησίας είναι προσαρτημένο ένα μικρό τετράκογχο που καλύπτεται με τρουλίσκο. Τα τετράκογχα ήταν διαδεδομένα κατά την παλαιохριστιανική περίοδο και χρησιμοποιούν είτε σαν μαρτύρια είτε σαν βαπτιστήρια. Ο δυτικός τοίχος της εκκλησίας γκρεμίστηκε για να επεκταθεί ο ναός, πιθανόν τον 19ο αιώνα. Οι αρχικές είσοδοι του ναού πρέπει να βρίσκονταν στο δυτικό τοίχο.

Η εκκλησία της Αγίας Παρασκευής είναι τοιχογραφημένη εσωτερικά με έργα που χρονολογούνται σε διάφορες περιόδους, από τον 8ο-9ο, 10ο, 12ο μέχρι το 15ο αιώνα. Κατά την διάρκεια

εργασιών καθαρισμού και συντήρησης των διασωθέντων τοιχογραφιών της εκκλησίας, από το Τμήμα Αρχαιοτήτων την περίοδο 1974-1977, αποκαλύφθηκε στη βόρεια πλευρά του τοίχου της βόρειας τοξοστοιχίας ένας μονόχρωμος κοκκινωπός σταυρός πρώιμου τύπου, ζωγραφισμένος απευθείας στην πέτρα. Ο σταυρός έχει κεραίες με τρισχιλίδεις απολήξεις. Τέτοιους σταυρούς συναντάμε κατά την παλαιοχριστιανική περίοδο, μέχρι και τον 8ο-9ο αιώνα. Πάνω από το Ιερό Βήμα και την Αγία Τράπεζα, στον ανατολικό τρούλο του μεσαίου κλίτους διατηρείται ανεικονική παράσταση, με κεντρικό θέμα ένα διάλιθο σταυρό, πλαισιωμένο από τρεις διακοσμητικές ταινίες με γεωμετρικά μοτίβα. Ο σταυρός, που πρόκειται για τη μόνη ανεικονική σύνθεση που είναι μέχρι σήμερα γνωστή στην Κύπρο, βρίσκεται στο κέντρο του τρούλου και σώζει μόνο τα άκρα των κεραιών του. Ο σταυρός αποτελούσε το κατεξοχήν απεικονιζόμενο σύμβολο κατά την περίοδο της Εικονομαχίας, και έτσι το έτος 843 αποτελεί το *terminus ante quem* για την ανέγερση της εκκλησίας. Πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι ανεικονικές τοιχογραφίες εξακολουθούσαν να κοσμούν επαρχιακές εκκλησίες μέχρι και τον 12ο αιώνα. Η επόμενη φάση τοιχογραφιών χρονολογείται στον 10ο αιώνα και αποκαλύφθηκε κάτω από τη νεότερη φάση του 15ου αιώνα. Στον 12ο αιώνα χρονολογείται η τοιχογραφία της Κοίμησης της Θεοτόκου, που βρίσκεται στο τύμπανο του βορείου τυφλού τόξου, καθώς και τα υπολείμματα της Πλατυτέρας ανάμεσα σε αρχαγγέλους, που σώζεται στο τεταρτοσφαιρίο της αψίδας. Οι σωζόμενες τοιχογραφίες του 12ου αιώνα βρέθηκαν και αυτές κάτω από το νεότερο στρώμα του 15ου αιώνα. Η τελευταία φάση εικονογράφησης του ναού τοποθετείται χρονικά στον 15ο αιώνα. Οι εν λόγω τοιχογραφίες βρίσκονται στον κεντρικό τρούλο του μεσαίου κλίτους.

Στην εκκλησία της Αγίας Παρασκευής, εκτός από τις τοιχογραφίες, σώζεται και μία αξιόλογη αμφιπρόσωπη εικόνα του 15ου αιώνα. Στη μία της πλευρά εικονίζεται η Θεοτόκος στον τύπο της Οδηγήτριας, όπου ο ανώνυμος ζωγράφος ακολουθεί Παλαιολόγεια πρότυπα, ενώ στην άλλη απεικονίζεται η Σταύρωση με πρότυπα επηρεασμένα από τη Δυτική ζωγραφική.

(Πηγή: *ιστοσελίδα του Τμήματος Αρχαιοτήτων*
<http://www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf/>)

40 ΧΡΟΝΙΑ

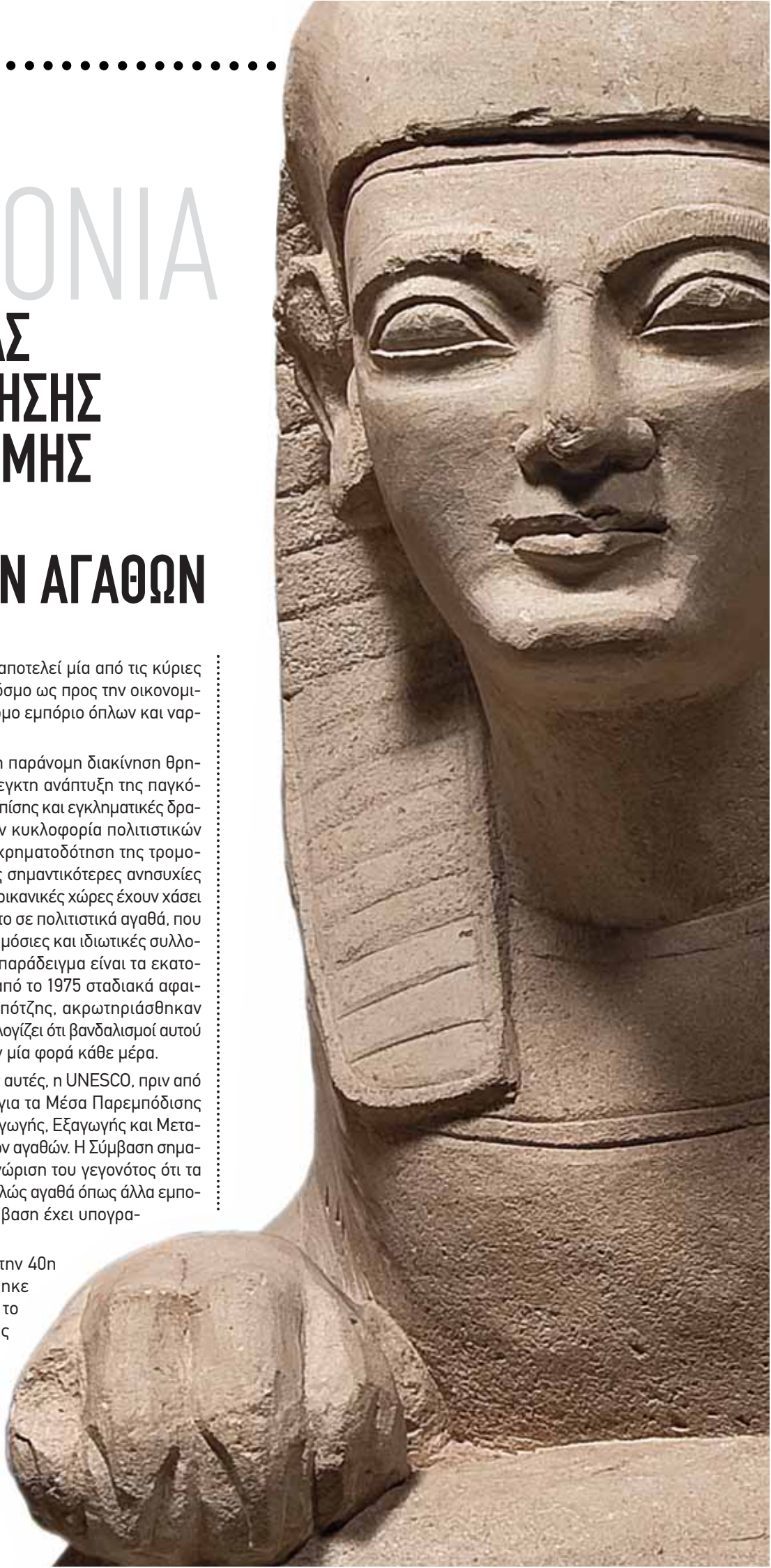
ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

Η διακίνηση πολιτιστικών αγαθών αποτελεί μία από τις κύριες παράνομες δραστηριότητες στον κόσμο ως προς την οικονομική της διάσταση, μαζί με το παράνομο εμπόριο όπλων και ναρκωτικών, σύμφωνα με την Interpol.

Η σύλληψη αρχαιολογικών χώρων, η παράνομη διακίνηση θρησκευτικών αντικειμένων, η ανεξέλεγκτη ανάπτυξη της παγκόσμιας αγοράς έργων τέχνης καθώς επίσης και εγκληματικές δραστηριότητες που σχετίζονται με την κυκλοφορία πολιτιστικών αγαθών και την πώλησή τους για χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, αποτελούν μερικές από τις σημαντικότερες ανησυχίες της διεθνούς κοινότητας. Πολλές αφρικανικές χώρες έχουν χάσει περισσότερο από το μισό τους πλούτο σε πολιτιστικά αγαθά, που σήμερα είναι διασκορπισμένα σε δημόσιες και ιδιωτικές συλλογές εκτός της ηπείρου τους. Άλλο παράδειγμα είναι τα εκατοντάδες αγάλματα του Βούδα που, από το 1975 σταδιακά αφαιρούνταν βίαια από ναούς της Καμπότζης, ακρωτηριάστηκαν και καρατομήθηκαν. Η UNESCO υπολογίζει ότι βανδαλισμοί αυτού του είδους συμβαίνουν τουλάχιστον μία φορά κάθε μέρα.

Για να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις αυτές, η UNESCO, πριν από 40 χρόνια, υιοθέτησε τη Σύμβαση για τα Μέσα Παρεμπόδισης και Πρόληψης της Παράνομης Εισαγωγής, Εξαγωγής και Μεταβίβασης Ιδιοκτησίας των Πολιτιστικών αγαθών. Η Σύμβαση σηματοδοτούσε την πρώτη διεθνή αναγνώριση του γεγονότος ότι τα πολιτιστικά αγαθά δεν αποτελούν απλώς αγαθά όπως άλλα εμπορεύσιμα είδη. Μέχρι σήμερα η Σύμβαση έχει υπογραφεί από 120 κράτη μέλη.

Στα πλαίσια των εκδηλώσεων για την 40η επέτειο της Σύμβασης διοργανώθηκε στην UNESCO ένα σεμινάριο κατά το οποίο αναλύθηκαν οι συνέπειες της εμπορίας πολιτιστικών αγαθών, που δυστυχώς είναι ακόμη ευρέως διαδεδομένη ανά το παγκόσμιο, και αξιολογήθηκαν υφιστάμενα μέτρα προστασίας και προτάσεις βελτίωσής τους σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

► Όπως δήλωσε η Irina Bokova, Γενική Διευθύντρια της UNESCO, «η κλοπή, η λεηλασία και το λαθρεμπόριο πολιτιστικών αγαθών θέτουν σε κίνδυνο την πολιτιστική ταυτότητα των λαών. Η διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας και η προσπάθεια καταπολέμησης των φαινομένων αυτών αποτελούν ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος, που απαιτούν κοινές ηθικές αξίες και εμπλοκή φορέων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.»

Η Σύμβαση εστιάζει σε τρεις θεματικές περιοχές: Ζητά από τα κράτη μέλη να υιοθετήσουν προληπτικά μέτρα σε εθνικό επίπεδο (ανάλογη νομοθεσία, καταλόγους, εκστρατείες ενημέρωσης, εκπαίδευση προσωπικού κ.ά.). Περιλαμβάνει πρόνοιες για αποκατάσταση, σύμφωνα με τις οποίες τα κράτη δεσμεύονται για τη λήψη κατάλληλων μέτρων ώστε να σταματήσει η εμπορία και να επιστραφούν όσα πολιτιστικά αγαθά εισήχθησαν παράνομα. Επίσης, παρέχει ένα πλαίσιο διεθνούς συνεργασίας, ώστε να καταπολεμήσει πιο αποτελεσματικά το εμπόριο αρχαιοτήτων και έργων τέχνης.

Εντούτοις, αυτό το καινοτόμο νομικό όργανο αφορά μια δραστηριότητα που προσαρμόζεται ταχύτατα: τα τελευταία χρόνια, για παράδειγμα, το διαδικτυακό εμπόριο πολιτιστικών αγαθών έχει εξελιχθεί σε μια πολύ προσοδοφόρα επιχείρηση. Με την ευκαιρία των 40 χρόνων από την εφαρμογή της Σύμβασης γίνεται πάλι μια προσπάθεια αποτίμησής της και αξιολόγησης των πλεονεκτημάτων και των αδυναμιών της.

Στην Κύπρο τα θέματα παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών χειρίζεται το Τμήμα Αρχαιοτήτων σε συνεργασία με την αστυνομία. Άλλες ευρωπαϊκές χώρες έχουν συγκροτήσει εξειδικευμένα σώματα για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου αρχαιοτήτων και έργων τέχνης, όπως η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Αυστρία και η Πολωνία. Το ζήτημα της παράνομης διακίνησης αρχαιοτήτων αφορά ιδιαίτερα και την Κύπρο λόγω των βανδαλισμών και συλήσεων που υπέστη η πολιτιστική κληρονομιά στις κατεχόμενες περιοχές. Η έκταση των καταστροφών είναι μεγάλη και σε πολλές περιπτώσεις μη αναστρέ-

ψιμη. Τα μουσεία του κατεχόμενου τμήματος έχουν λεηλατηθεί όπως και αρκετές πλούσιες ιδιωτικές συλλογές αρχαιοτήτων. Εκκλησίες έχουν τύχει βανδαλισμών, έγινε συστηματική κλοπή εκκλησιαστικών εικόνων και σκευών, τοιχογραφίες έχουν αποτοιχιστεί και αφαιρέθηκαν ψηφιδωτά δάπεδα. Πολλά από τα αντικείμενα αυτά εντοπίστηκαν σε αγορές της Ευρώπης και εμφανίζονται σε δημοπρασίες.

Μετά την εισβολή κάθε νόμιμη αρχαιολογική έρευνα σταμάτησε στα υπό κατοχή εδάφη όπου τόσο το Τμήμα Αρχαιοτήτων όσο και διάφορες ξένες αποστολές διενεργούσαν ανασκαφές. Μετά τα γεγονότα του 1974 οι ξένες αποστολές έδειξαν την αλληλεγγύη τους στο Κυπριακό κράτος αφού απέρριψαν την πρόσκληση της Άγκυρας για συνέχιση των ανασκαφών στα υπό κατοχή εδάφη.

Το Τμήμα Αρχαιοτήτων παρακολουθεί συνεχώς τη διεθνή αγορά αρχαιοτήτων στοχεύοντας στον εντοπισμό και επαναπατρισμό των κυπριακών αρχαιοτήτων που πωλούνται σε δημοπρασίες στο εξωτερικό. Στο δύσκολο αυτό έργο του Τμήματος Αρχαιοτήτων συμπαράστέκονται διευθυντές μουσείων του εξωτερικού.

Η διάσωση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου αλλά και κάθε χώρας αφορά τη διεθνή κοινότητα η οποία και έχει τοποθετηθεί μέσω ρητών συμβατικών διατάξεων που δεσμεύουν τα κράτη και αποσκοπούν στη διαφύλαξη και τη διάσωση της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Τα ζητήματα αυτά πραγματεύεται σε μια πρόσφατη κατατοπιστική ταινία – ντοκιμαντέρ ο Έλληνας σκηνοθέτης Τάκης Παπαγιαννίδης, σε σενάριο Βασίλη Βασιλικού («Λεηλατώντας μια ματωμένη χώρα», 2009).

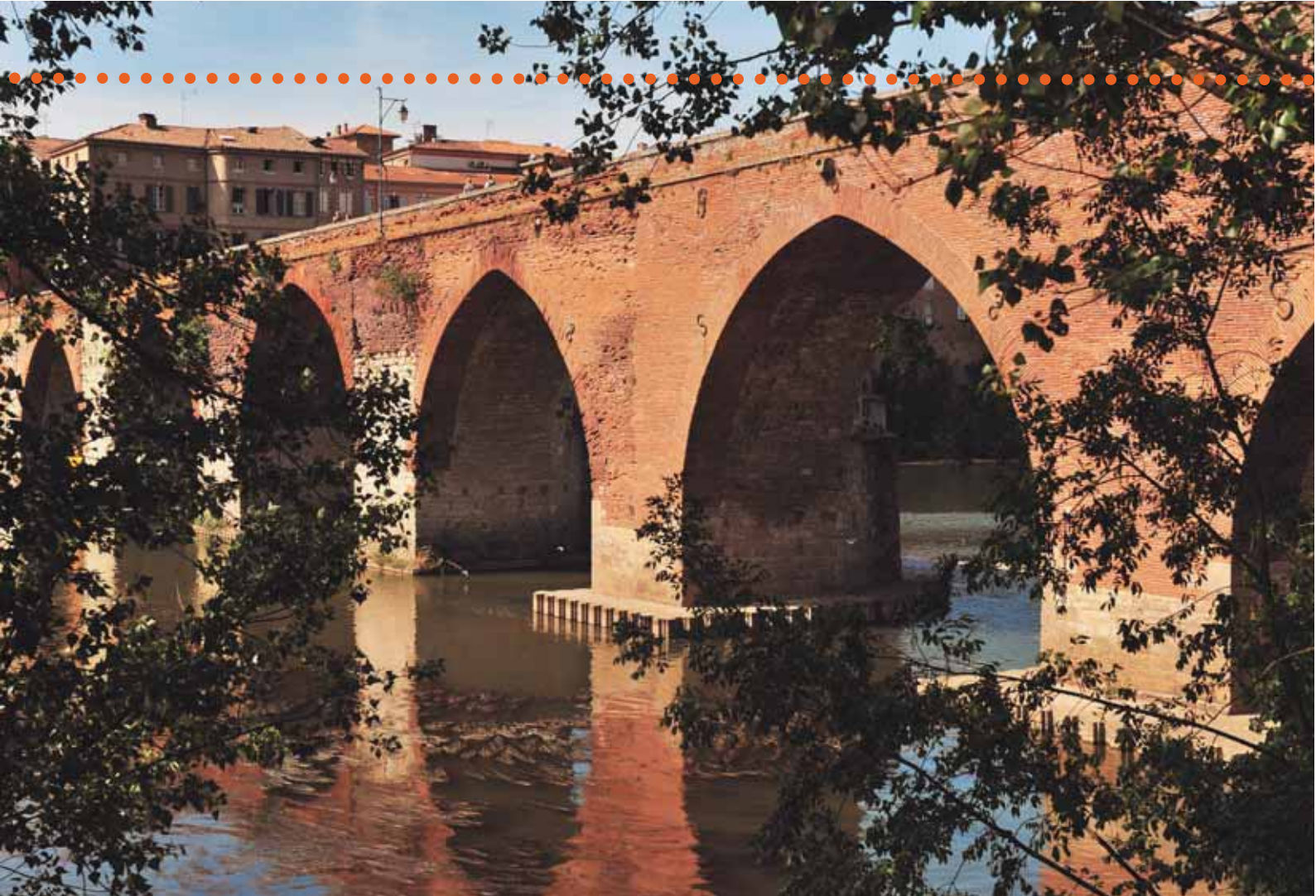
- Στην Κεντρική Αμερική οι παράνομες ανασκαφές φέρνουν στο φως κάθε μήνα τουλάχιστον 1000 κεραμικά αντικείμενα των Μάγια, η αξία των οποίων αγγίζει τα 10 εκατομμύρια δολάρια.

- Στη διάρκεια του πολέμου στο Ιράκ κλάπηκαν περίπου 15.000 αντικείμενα από το Εθνικό Μουσείο της Βαγδάτης. Περίπου 2.000 από αυτά διασώθηκαν στις ΗΠΑ, 250 στην Ελβετία και 100 στην Ιταλία. Άλλα 2.000 εντοπίστηκαν στο Λίβανο και την Ιορδανία, ωστόσο εξακολουθούν να αγνοούνται τα άλλα μισά από αυτά.

- Μεταξύ της παράνομης ανασκαφής και της τελικής πώλησης, η αξία ορισμένων αντικειμένων πολλαπλασιάζεται μέχρι και 100%, αύξηση που αποτελεί μεγαλύτερο όριο από αυτό που ισχύει στο εμπόριο ναρκωτικών.

- Ορισμένα μουσεία της Βόρειας Αμερικής έχουν τροποποιήσει τις πολιτικές απόκτησης αντικειμένων ώστε να συνάδουν με τη Σύμβαση του 1970. Μουσεία όπως το Metropolitan Museum of Art στη Νέα Υόρκη, το Boston Museum και η Getty Gallery έχουν επιστρέψει περίπου 120 αντικείμενα στις χώρες προέλευσής τους, κυρίως στην Ιταλία, την Ελλάδα και την Τουρκία.

- Από το 2002 μέχρι το 2011, η Αίγυπτος κατόρθωσε να ανακτήσει γύρω στα 5.000 αντικείμενα παράνομης προέλευσης. Δυστυχώς, στη διάρκεια των πρόσφατων γεγονότων, ορισμένοι αρχαιολογικοί χώροι τεράστιας σημασίας αποτέλεσαν στόχους βανδαλισμών όπως οι τάφοι στις νεκροπόλεις της Saqqara και Abusir. Τουλάχιστον εννιά αντικείμενα κλάπηκαν από το Εθνικό Μουσείο του Καΐρου.

Η τέχνη σαν γέφυρα μεταξύ των πολιτισμών

Από την αρχή της δημιουργίας πολιτισμών υπήρχε η τάση μείξης, αλληλεπίδρασης και δημιουργίας νέων, υβριδικών πολιτισμών. Η τάση αυτή συνυπήρχε, ωστόσο, με μια άλλη, διαιρετική, την τάση διαχωρισμού και απόρριψης γειτονικών πολιτισμών. Χρησιμοποιώντας ως παράδειγμα τους πολιτισμούς της Βόρειας Αμερικής και του Αραβικού/Μουσουλμανικού κόσμου, ο Stephen Humphreys υπογραμμίζει τον ιδιαίτερο ρόλο της λογοτεχνίας στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών και στην κατάρριψη στερεοτύπων που δημιουργούν έναν «άλλο»-εχθρό.

Κάθε συζήτηση για πολιτισμούς σε στενή επαφή μεταξύ τους – είτε εκδηλώνεται ως ένταση, ανοικτή σύγκρουση είτε ως επιδίωξη προσέγγισης – χρειάζεται να ξεκινά με μια απόπειρα προσδιορισμού της έννοιας του πολιτισμού. Σ' αυτή την παρουσίαση ακολουθείται η θεωρία που ανέπτυξε ο Αμερικανός ανθρωπολόγος Clifford Geertz πριν από σαράντα περίπου χρόνια, ο οποίος υποστήριξε ότι ο πολιτισμός δεν αναφέρεται τόσο σε μοντέλα συμπεριφοράς και κοινωνικές δομές αλλά κυρίως στους τρόπους παραγωγής και έκφρασης νοήματος μέσα σ' αυτά τα

μοντέλα και τις δομές. Κατά συνέπεια, πολιτισμός είναι ένα σύνολο ιδεών, αντιλήψεων, κινήσεων, τελετών και πρακτικών μέσω των οποίων μια κοινωνία φτάνει να αντικρίσει τον εαυτό της σαν ένα συνεκτικό σύνολο και έτσι να νοηματοδοτεί την ύπαρξή της – στην πραγματικότητα, να αναγνωρίζεται ως ένας ξεχωριστός λαός, με μια δική του, διακριτή ταυτότητα.

Οι πολιτισμοί δεν είναι περικλειστοί· είναι σχεδόν αδύνατο να αποφύγουν την επιρροή των άλλων. Αντίθετα, είναι διαπερατοί και μπορούν να συμμετέχουν σε διαδικασίες αλληλοδιείσδυσης, να συνυπάρχουν πλάι-πλάι ή να αλληλεπικαλύπτονται χωρίς να διαταράσσονται οι ισορροπίες τους. Ο καθένας έχει τη δυνατότητα αλληλεπίδρασης να επιδρά με τους γειτονικούς του πολιτισμούς σε ένα περιορισμένο, πραγματιστικό πλαίσιο χωρίς να παρουσιάζονται προβλήματα στη διατήρηση της αυτοαντίληψης και της βασικής του ταυτότητας.

Η σύγκρουση φαίνεται αναπόφευκτη όταν δύο πολιτισμικά συστήματα αρχίζουν να εμφανίζονται ως απειλή το ένα για το άλλο. Η αίσθηση απειλής συχνά εγείρεται από τη βίαιη παρείσφρηση στο χώρο που ως τότε κατείχε ένας άλλος πολιτι-

► σμός. Πρόκειται στην ουσία για «ιμπεριαλισμό» σε μικρότερη ή μεγαλύτερη κλίμακα, κάτι που αποτελεί σταθερό διαβρωτικό χαρακτηριστικό στην ανθρώπινη ιστορία. Ο φόβος του άλλου γίνεται πιο ισχυρός όταν προκύπτει από μια κατάσταση ταχύτητας, διεισδυτικής και ανεξέλεγκτης υβριδοποίησης, δημιουργώντας αυτόματα ένα αίσθημα απώλειας ελέγχου. Όλοι οι παλιοί κανόνες συμπεριφοράς, σύμβολα, αντιλήψεις και τελετουργίες εξαφανίζονται σταδιακά και, καθώς αρχίζουν να φαίνονται ξένα με τον καιρό, αρχίζει και ο άνθρωπος να αισθάνεται ξένος στην ίδια του την πατρίδα. Αυτή η ανησυχία της υβριδοποίησης αντιμετωπίζεται σήμερα σε όλο τον κόσμο και σχεδόν κάθε πολιτισμός επηρεάζεται. Το ερώτημα είναι κατά πόσον είναι δυνατή η θεραπεία ή ο περιορισμός αυτής της ανησυχίας, και, αν ναι, πώς και σε ποιο βαθμό.[...]

Ξεπερνώντας τα στερεότυπα

Ενώ φαίνεται να υπάρχει γενικά μια διάθεση κατανόησης, ακόμη και αποδοχής της πολιτισμικής διαφοράς, [...] αναπόφευκτα κυριαρχούν στερεότυπα για τους Άραβες και τους Μουσουλμάνους. Στο σημείο αυτό χρειάζεται ειλικρίνεια: ακόμη κι αν πετύχουμε να τεθούν υπό αμφισβήτηση αυτά τα στερεότυπα και να αντιμετωπιστούν με σοβαρότητα αραβικοί και μουσουλμανικοί πολιτισμοί, ορισμένες πολιτιστικές διαφορές θα διατηρηθούν γιατί είναι πολύ έντονες για να αφομοιωθούν και συγκρούονται με τις καθιερωμένες αξίες και τρόπους ζωής [του δυτικού πολιτισμού]. Για παράδειγμα, η *hijab* και το *niqab* συμβολίζουν στα μάτια των δυτικών ανθρώπων την υποβάθμιση και την απο-προσωποποίηση των γυναικών, και καμιά συζήτηση ή επεξήγηση δε θα άλλαζε τη σχεδόν ενστικτώδη

αντίδραση απέναντι σ' αυτό. Επίσης, μπορεί κανείς να κατανοεί τις πολιτιστικές διαφορές αλλά ταυτόχρονα να εξακολουθεί να τις απορρίπτει ως αποδεκτές εναλλακτικές επιλογές. Μια τέτοια απόρριψη οδηγεί άραγε αναπόφευκτα σε σύγκρουση;

Ο καθρέφτης της καχυποψίας

Η ενασχόληση με τον πολιτισμό απαιτεί επιλεκτικότητα. Δεν μπορεί κανείς να ξέρει τα πάντα για όλα. Ποιες πτυχές των Αράβων και των Μουσουλμάνων τονίζονται συνήθως; Ποιες ομάδες αυτών των πολιτισμών επιλέγονται να μας παρουσιάσουν; Η προσοχή εστιάζεται συνήθως σε δύο ομάδες, σχεδόν αποκλείοντας τις υπόλοιπες: μαχητικοί θρησκευτικοί φονταμενταλιστές και γυναίκες. Ο φόβος και η ανησυχία που εμπνέουν ως σύνολο συνδέονται με διαστρεβλωμένες αντιλήψεις και αναλύσεις.

Όσον αφορά την πρώτη ομάδα, το Ισλάμ αντικρίζεται μέσα από το πρίσμα της 11ης Σεπτεμβρίου ενώ οι Άραβες μέσα από τη σύγκρουση Ισραήλ/Παλαιστίνης. Ισχύει όμως και το αντίστροφο: τόσο για τους Άραβες στη Μέση Ανατολή όσο και γι' αυτούς στη διασπορά, οι ΗΠΑ αντικρίζονται και αξιολογούνται από τη στάση τους στο θέμα Ισραήλ/Παλαιστίνης. Κατ' αυτή την έννοια λειτουργεί ανταντακλαστικά η καχυποψία, ο φόβος και η έχθρα του ενός για τον άλλο.

Σχετικά με όσους ασχολούνται με την προάσπιση των δικαιωμάτων των γυναικών σε ισλαμικές χώρες, ορισμένοι από τους ακτιβιστές είναι ενημερωμένοι και πολιτισμικά ευαίσθητοι, άλλοι δεν είναι. Σε κάθε περίπτωση όμως οι παρεμβάσεις προσκρούουν σε ένα από τα βαθύτερα και πιο αμφισβητούμενα στοιχεία των

αραβικών και ισλαμικών κοινωνιών. Στην προκειμένη περίπτωση το ενδιαφέρον και η ενασχόληση με το ζήτημα μπορεί ακόμη και να οξύνει αντί να περιορίσει την ένταση.

Οι τέχνες σαν γέφυρα

Η λογοτεχνία, οι εικαστικές και παραστατικές τέχνες αποτελούν αδιαμφισβήτητα μέσα για την κατανόηση των αραβικών και μουσουλμανικών πολιτισμών. Η Claudia Roth Pierpoint αναφέρει σε άρθρο της στο New Yorker (18/012010): «Τα αραβικά μυθιστορήματα προτάσσουν μια σειρά απαντήσεων σε ερωτήματα που δεν ξέραμε ότι θα θέλαμε να ρωτήσουμε». Ακριβώς. Το μόνο πρόβλημα είναι ότι τα τελευταία είκοσι χρόνια ελάχιστα έργα αραβικής λογοτεχνίας είναι διαθέσιμα στα αγγλικά.

Ενώ οι μυθιστοριογράφοι κατασκευάζουν τους δικούς τους κόσμους, που δεν είναι απλή αντανάκλαση των πολιτισμών τους και δε μιλούν κατ' ανάγκη για τις δικές τους κοινωνίες, αλλά μόνο για τον εαυτό τους, η δουλειά τους είναι ένα άμεσο προϊόν της κοινωνίας και του πολιτισμού μέσα στον οποίο ζουν. Παρά τους όποιους περιορισμούς και τους ενδοιασμούς, η λογοτεχνία και οι τέχνες γενικότερα είναι ο καλύτερος τρόπος για όσους βρίσκονται εκτός να γνωρίσουν και να εισχωρήσουν μέσα σε έναν άλλο πολιτισμό. Διευρύνουν τη γνώση για την αυτοαντίληψη των αραβικών πολιτισμών και τους άπειρους τρόπους με τους οποίους αυτοπροσδιορίζονται.

Από την άλλη, οι τέχνες, για να λειτουργήσουν ως γέφυρες, χρειάζονται μεταφραστές, ερμηνευτές και διερμηνείς. Σε ορισμένες περιπτώσεις πολιτισμικοί διαμεσολαβητές αυτού του είδους αντιμετωπίζονται συγκαταβατικά σαν απλοί αγωγοί μέσω των οποίων η αυθεντική δημιουργική προσπάθεια των άλλων μπορεί να μεταδοθεί σε νέα ακροατήρια. Αυτή η άποψη δε λαμβάνει υπόψη το βάθος της γνώσης και κατανόησης που χρειάζεται για να γίνουν αντιληπτά τα παράγωγα ενός πολιτισμικού συστήματος, ώστε να έχουν νόημα και να μπορούν να αξιολογηθούν από τα άτομα ενός άλλου, πολύ διαφορετικού πολιτισμού. Το έργο του μεταφραστή, όπως και του μουσικού-ερμηνευτή, ίσως να μην είναι δημιουργικό, είναι όμως ανα-δημιουργικό και αποτελεί ουσιώδες συστατικό στη διαδικασία της προσέγγισης των πολιτισμών.

Κλείνοντας, θα υποστηρίξω ότι για να αναμετρηθούμε με τις σύνθετες πραγματικότητες των αραβικών πολιτισμών χρειάζεται να αναπτυχθεί ένα πολύ μεγαλύτερο σώμα μεταφραστών και διερμηνέων ... Αυτό δεν προβλέπεται να γίνει σύντομα, και εν πάση περιπτώσει δεν αναμένεται να επιλύσει όλες τις εντάσεις και την εχθρότητα μεταξύ ανόμοιων πολιτισμών. Θα επέτρεπε όμως να δουν ο ένας τον άλλον όπως πραγματικά είναι, μέσα στη σύνθετη πραγματικότητα που βιώνουν. Δεν είναι εύκολος ο στόχος, όμως αξίζει η προσπάθεια, αν θέλουμε ποτέ να προχωρήσουμε πέρα από το μπερδεμα και την εκατέρωθεν καχυποψία στην οποία και οι δύο πολιτισμοί είναι τόσο βαθιά μπλεγμένοι.

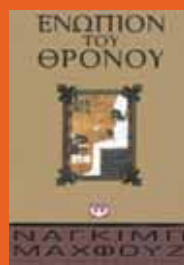
Stephen Humphreys

Καθηγήτρια Ιστορίας και Ισλαμικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια, Santa Barbara. Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από την άρθρο του «Reflections on the Problem of 'Rap-prochement des Cultures'» που παρουσιάστηκε στην UNESCO κατά την απονομή του 7ου Βραβείου UNESCO/Emirate of Sharjah για τον αραβικό Πολιτισμό.

Λογοτεχνικές προσεγγίσεις

Ενώπιον του θρόνου

Mahfuz, Naguib
Εκδ. Ψυχογιός (2011)

Αίθουσα της Δικαιοσύνης και απολογούνται για τα πεπραγμένα τους ενώπιον του Θεού Όσιρι και της Ίσιδας. Είναι όλοι εκεί: από τους Φαραώ Χέοπα και Ρασή και τη Βασίλισσα Χατσεψσούτ μέχρι τους προέδρους Γκαμάλ Αμπντ ελ Νάσερ και Άνουαρ αλ Σαντάτ. Οι ηγέτες του παρελθόντος επικρίνουν ή εξυμνούν ο ένας τον άλλο: ο ιδρυτής της Αιγύπτου Φαραώ Μήνης κατηγορεί τον Νάσερ και το πραξικόπημά του για την παρακμή της χώρας, ενώ ο Νάσερ επιτί-

θεται στον Σαντάτ για την πολιτική του. Εκτός από τους πολιτικούς, στο βήμα ανεβαίνουν επαναστάτες, ποιητές και φελάχοι, διατυπώνοντας ο καθένας τη δική του κριτική άποψη για την πανάρχαια και πολύπαθη χώρα. Μια άκρως πρωτότυπη και επίκαιρη προσέγγιση της κοινωνικοπολιτικής ιστορίας της Αιγύπτου, ένα μοναδικό μυθιστόρημα από τον βραβευμένο με Νομπέλ Ναγκίμπ Μαχφούζ.

Μιράλ, Ο δρόμος με τα λουλούδια

Jebreal, Rula
Εκδ. Ψυχογιός (2011)

Η ιστορία μιας Παλαιστίνιας στην Ιερουσαλήμ: η αγάπη και η νοσταλγία για μια πατρίδα που υποφέρει από τα δεινά του πολέμου και συνάμα ένα θαρραλέο μήνυμα ειρήνης. Μιράλ είναι το όνομα ενός λουλουδιού που βγαίνει στην έρημο μετά τη βροχή. Το άρωμά του είναι λεπτό αλλά η θερμότητα του ήλιου το κάνει πιο ζωηρό μέρα τη μέρα. Μιράλ είναι και το όνομα μιας ευαίσθητης κοπέλας από την Παλαιστίνη. Είναι ακόμη κοριτσάκι όταν γίνεται δεκτή

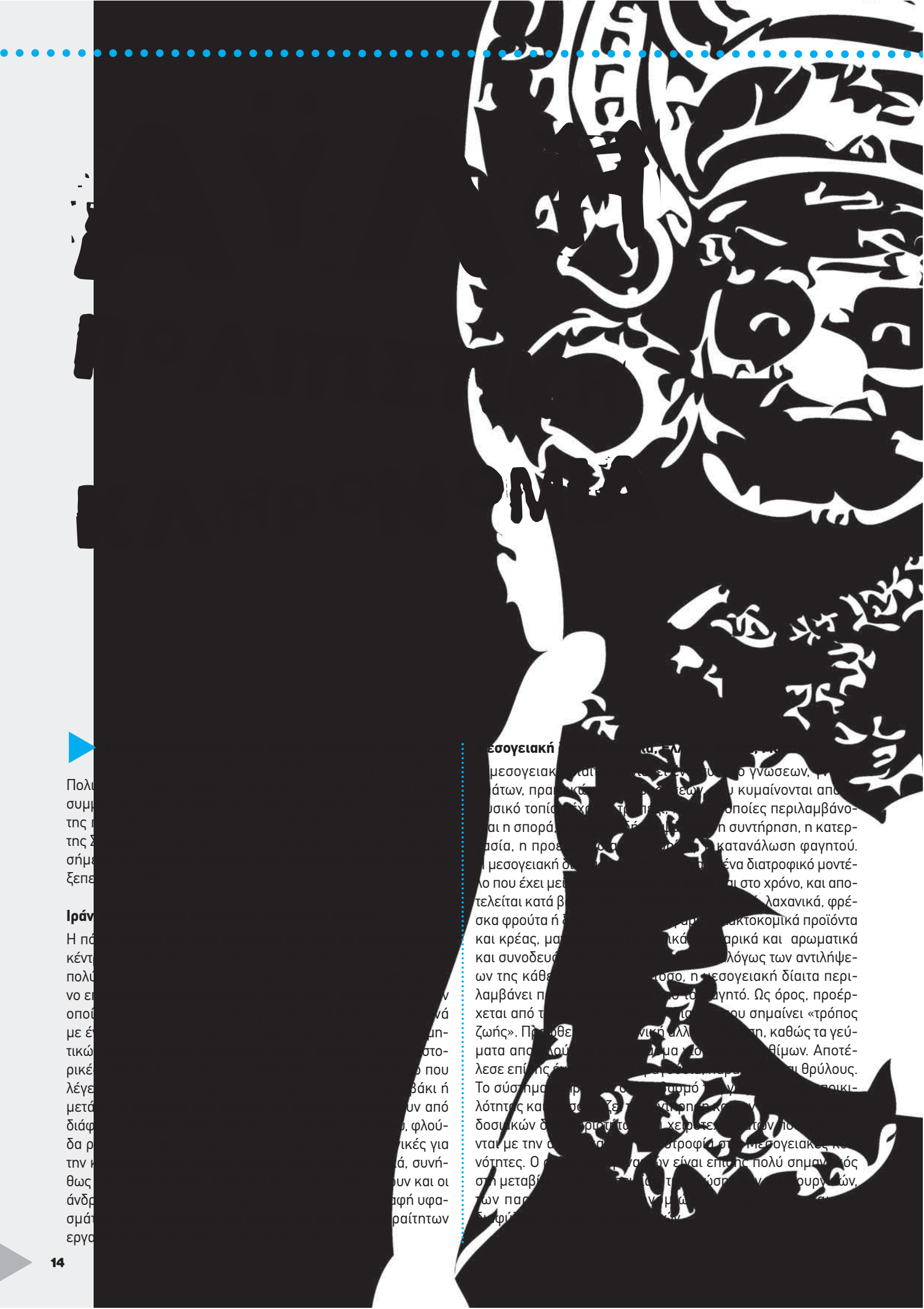
στο σχολείο-ορφανοτροφείο της Χιτ Χουσεϊνί, μιας απίστευτα δυναμικής και αποφασιστικής γυναίκας που έχει αφιερώσει τη ζωή της στα ορφανά του πολέμου. Η Μιράλ μεγαλώνοντας παθιάζεται με τον παλαιστινιακό αγώνα, συμμετέχει στα γεγονότα που έπονται των συμφωνιών του Όσλο, γίνεται η ίδια μέρος των βιαιοπραγιών. Η Χιτ προσπαθεί να την απομακρύνει από τον πειρασμό της τρομοκρατίας. Μόνο ύστερα από το θάνατό της, η Μιράλ θα αποφασίσει να αφήσει την πατρίδα της και να αγωνιστεί πια από τον τόπο της εξορίας της για την ειρήνη. Μια αληθινή ιστορία για τις ελπίδες του παλαιστινιακού λαού, που είναι μοιρασμένες, όπως και η γη τους, ανάμεσα στην ανάγκη να αγωνιστούν και στο όνειρο για μια ανέφικτη ειρήνη.

Σύγχρονοι Τουρκοκύπριοι ποιητές: Απόπειρα επικοινωνίας

Γιώργος Μολέσκης (μτφρ. – επιμ.)
Εκδ. Τόπος 2010

Στην ανθολογία αυτή αντικαθρεφτίζονται οι προσπάθειες που έγιναν κατά καιρούς να προσεγγιστεί η λογοτεχνία Τουρκοκύπριων ποιητών, που παραμένει για τους Έλληνες αναγνώστες μια σχεδόν άγνωστη περιοχή. Παρ' όλα τα κοινά στοιχεία στην ποίηση Τουρκοκύπριων με αυτή Ελληνοκύπριων ποιητών (αναφορές στον τόπο, τη μυθολογία, την ιστορία, την κοινωνία, την κυπριακή ανθρωπογεωγραφία, το πάθος για την ειρήνη), ο κάθε ποιητής έχει παράλληλα τη δική του φωνή. Η ανθολογία αυτή έχει ως στόχο το άνοιγμα διόδων επικοινωνίας με τους σύγχρονους Τουρκοκύπριους ποιητές και συνοδεύεται από μια εκτενή εισαγωγή από τον φιλόλογο και ποιητή Γιώργο Μολέσκη.

Πολύ
συμ
της
της
σύμ
ξεπε

Ιράν

Η πό
κέντ
πολύ
νο ε
οπού
μέ έ
τικώ
ρικέ
λέγε
μετά
διάφ
δα ρ
την
θως
άνδρ
σμάτ
εργα

Μεσογειακή διατροφή

Η μεσογειακή διατροφή βασίζεται κυρίως σε γνώσεων, γευμάτων, πρακτικών συμβουλών που κυμαίνονται από το φυσικό τοπίο μέχρι τις πρακτικές που αποποιίες περιλαμβάνονται η σπορά, η καλλιέργεια, η συντήρηση, η κατεργασία, η προετοιμασία και η κατανάλωση φαγητού. Η μεσογειακή διατροφή αποτελεί ένα διατροφικό μοντέλο που έχει μειώσει οξεία νοσήματα στο χρόνο, και αποτελείται κατά βάση από φρούτα, λαχανικά, φρέσκα φρούτα ή λαχανικά, αρτοποιημένα κλασικά προϊόντα και κρέας, μαγειρεμένα με φυτικά και αρωματικά και συνοδευόμενα με ελαιόλαδο λόγω των αντιλιπιδίων της κάθε τροφής. Όσο, η μεσογειακή διατροφή περιλαμβάνει πλούσια ποσότητα λαχανικών. Ως όρος, προέρχεται από τον ορισμό του S. M. P. που σημαίνει «τρόπος ζωής». Πρακτικά, η μεσογειακή διατροφή, καθώς τα γεύματα αποτελούνται κυρίως από φρούτα, λαχανικά. Αποτέλεσε επίσης έμφυτο μέρος της κουλτούρας και των θρύλων. Το σύστημα της μεσογειακής διατροφής είναι φυσική και υγιής και βασίζεται στην καλλιέργεια και κατανάλωση ποικίλων ποσοτήτων διαφόρων τροφών χειροποίητων, που συνδυάζονται με την αλληλεπίδραση των μεσογειακών ποικιλιοτήτων. Ο προσδιορισμός είναι επίσης πολύ σημαντικός στην μεταβίβαση των πληροφοριών στους χειρουργούς, των παθολογικών και γενικά των μεσογειακών διατροφών.

Ρεζίκι – Raziqios

Η παραδοσιακή Μεγάλη Πρωτοχρονιά από τις 4 μέχρι τις 23 Ιανουαρίου στο Μεξικό. Περιλαμβάνει παραδοσιακά εδέσματα και χορούς των καθολικών αγίων των Εσπείριτας και κεντρικά των Ραζίκιους θείων, τρεις αγίους. Αρχίζει με καθήκοντα που εκτελούνται κατά τη διάρκεια των τελετών. Τα κεντρικά στοιχεία είναι ο μύθος του χιρίου που γέννησε τον αρχηγό, ο οποίος ενώ παίζει τον ρεζίκι, νιστεί, διαρκεί για χρονολεξικό, στασιμότητα, κρημνισμός, έρευνα, παρτίδα και εμπέδηση των τους, κ.λπ. Η τελετή μάλλον είναι επίσημη, με απλό σχήμα και διαδικασίες. Ο ρεζίκιους Ραζίκιους ερμηνεύει όλες τις θρησκευτικές τον αρχαίο σεβασμό και άτομα.

Μογγολία – Khöör

Το Khöör είναι ένα είδος μουσικής από τη δυτική Μογγολία, στα βουνά Altai. Ο χορός κέρνοντας ταυτόχρονα με τον Παράλληλο με ένα συνθέτη παράγει και αρμονική μελωδία και πιστεύεται ότι οι ντόπιτοι κάτοικοι έχουν κληρονομήσει τις τεχνικές του Khöör. Η Μογγολία σε διάφορες περιστάσεις, όπως στα σπίτια, κατά τη βροχή των βροχών τους σαν νανούρισμα για τα παιδιά.

Ινδία – τελετουργικό χορό

Το Mudiyettu είναι ένας τελετουργικός χορός στην Kerala που βασίζεται στη μυθολογική παράδοση ανάμεσα στη θεοότητα και τον δαίμονα Darika. Πρόκειται για τελετουργία στην οποία ο χορευτής φοράει αλόκληρο το σώμα του στη θερινή συγκομιδή. Ο χορευτής στο ναό κατά τη διάρκεια της τελετής εξαγνίζονται με νηστεία και ζουν στο δάπεδο του ναού. Ο χορευτής επικαλούνται το πνεύμα του χορευτή για την απομάκρυνση των πραγμάτων, όπως διάφορα είδη...

ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΤΟΣ ΧΗΜΕΙΑΣ

Το 2011 έχει ανακηρυχθεί από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ ως Διεθνές Έτος Χημείας και συμπίπτει με τα 100 χρόνια από την απονομή του βραβείου Nobel στη Μαρία Κιουρί και την ίδρυση της International Association of Chemical Societies. Η επίσημη τελετή έναρξης του Έτους πραγματοποιήθηκε στις 27 Ιανουαρίου στην έδρα της UNESCO στο Παρίσι, σε συνεργασία με την International Union of Pure and Applied Chemistry (IUPAC), η οποία συντονίζει την πρωτοβουλία για τη διεθνή προβολή του Έτους Χημείας.

Χημεία: η ζωή μας, το μέλλον μας

Όταν δύο άνθρωποι ελκύνονται ο ένας από τον άλλο, λέγεται ότι «υπάρχει χημεία μεταξύ τους». Αυτή η ρομαντική παρατήρηση δεν απέχει και πολύ από την αλήθεια, αν λάβουμε υπόψη ότι περιτριγυρίζομαστε από κάθε είδους χημικά αντικείμενα και, ακόμη κι εμείς οι ίδιοι λειτουργούμε σαν ένα εργοστάσιο χημικών: 99% του ανθρώπινου σώματος αποτελείται από οξυγόνο, άνθρακα, υδρογόνο, ασβέστιο και φωσφόρο. Αυτά τα υλικά συνενώνονται μεταξύ τους σχηματίζοντας μια θαυμάσια ποικιλία μορίων που συνθέτουν τις δομές του ανθρώπινου σώματος και επιτρέπουν στον άνθρωπο να αναπνέει, να τρώει, να κινείται, και να σκέφτεται – πολύ απλά, να ζει.

Όπως τα χημικά σε ένα δοκιμαστικό σωλήνα, έτσι και τα χημικά συστατικά μέσα στο σώμα μας αντιδρούν σε ερεθίσματα και υφίστανται τροποποιήσεις μέσω χημικών αντιδράσεων που προκαλούνται από τον εγκέφαλο. [...] Επίσης, τα φάρμακα έχουν αποτέλεσμα ακριβώς επειδή αλληλεπιδρούν με ορισμένες χημικές οντότητες στο ανθρώπινο σώμα για να καταπολεμήσουν την ασθένεια, που είναι, στην ουσία, διατάραξη της χημείας του σώματος.

Χάρη σε επιτεύγματα της χημείας, ο κόσμος μας έγινε ένα πιο άνετο μέρος για να ζει κανείς. Τα σπίτια, τα αυτοκίνητα, ακόμη και τα ρούχα μας αντανακλούν τη δημιουργικότητά της. Από τη χημεία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό και το ενεργειακό μας μέλλον, όπως επίσης και η επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας που αναφέρονται στην παροχή καθαρού νερού και συνθηκών υγιεινής. Αξιολογώντας έτσι τη ζωτική σημασία της χημείας στο σύγχρονο κόσμο, πολύ δικαιολογημένα οι δραστηριότητες και εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται φέτος έχουν σαν γενικό σύνθημα «Χημεία: η ζωή μας, το μέλλον μας».

Gretchen Kalonji

Βοηθός Γενική Διευθύντρια της UNESCO για τις Φυσικές Επιστήμες

Ανάμεσα στους επιμέρους στόχους του Διεθνούς Έτους Χημείας, είναι να συνεισφέρει στη «Δεκαετία Εκπαίδευσης για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη» του ΟΗΕ (2005-2014), κυρίως στους τομείς της υγείας και του περιβάλλοντος. Αποσκοπεί επίσης στην ενημέρωση του κοινού για τον ουσιαστικό ρόλο που διαδραματίζει η χημεία στη σύγχρονη ζωή, στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και την καλλιέργεια κριτικής σκέψης των μαθητών με την υιοθέτηση της επιστημονικής μεθόδου (υπόθεση – πείραμα – ανάλυση – συμπεράσματα).

Η συμβολή της χημείας στην πρόοδο της επιστήμης και την αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου είναι ανυπολόγιστη. Από τη γέννηση της κατά τον 18ο αιώνα η σύγχρονη χημεία εξυπηρετεί με αναρίθμητους τρόπους τις ανάγκες του ανθρώπου και προσφέρει λύσεις σε σύγχρονες προκλήσεις. Οι ποικίλες χρήσεις της χημείας στην καθημερινή ζωή είναι τόσο διαδεδομένες και αυτονόητες, σε σημείο που να μην το αντιλαμβανόμαστε ή να αναφερόμαστε σ' αυτή. Θεραπείες ασθενειών, διαστημικές εξερευνήσεις, τεχνολογικές εξελίξεις, ενδυμασία, φάρμακα, μέσα συγκοινωνίας, ενεργειακές πρώτες ύλες, επικοινωνίες και τρόφιμα, είναι μερικοί μόνο από τους τομείς όπου η συμβολή της χημείας είναι καθοριστική. Ενώ η φυσική αποκωδικοποιεί τους νόμους που διέπουν το σύμπαν και η βιολογία μελετά τους ζωντανούς οργανισμούς, η χημεία βρίσκεται κάπου στο μέσο των δύο και εξετάζει την ύλη και τις μετατροπές της. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι χημικοί παίρνουν πρώτες ύλες από τη Γη, όπως πετρέλαιο και μεταλλεύματα και παράγουν απευθείας από αυτά άλλα υλικά, όπως καύσιμο πετρέλαιο και χάλυβα. Άλλοτε, μπορούν να επεξεργαστούν ακόμη πιο εξεζητημένες μορφές ύλης και να τις μετατρέψουν σε υλικά κατάλληλα για χρήση ως υφάσματα ή σε ουσίες απαραίτητες στην υψηλή τεχνολογία. Χωρίς τη χημεία δε θα υπήρχαν συνθετικά υλικά, άρα ούτε τηλέφωνα, υπολογιστές ή κινηματογράφος, δε θα υπήρχε ασπιρίνη ή σαπούνι, σαμπουάν, οδοντόκρεμες, καλλυντικά, αντισυλληπτικά χάπια, ούτε και χαρτί – και κατά συνέπεια δε θα υπήρχαν εφημερίδες, βιβλία, υλικά συγκόλλησης ή μογογιές. Η χημεία αξιοποιείται επίσης από τους ιστορικούς τέχνες για την ταυτοποίηση των έργων, για την αποκάλυψη των μυστικών των χρωμάτων και τη συντήρησή τους. Αξιοποιείται ακόμα και στην εξιχνίαση εγκλημάτων με την ανάλυση δειγμάτων που συλλέγει η αστυνομία από τη σκηνή του εγκλήματος, συμβάλλοντας έτσι έμμεσα και στην απονομή δικαιοσύνης.

Συμβίωση και χημεία

Το νερό αποτελεί ζωτικό συστατικό για τον άνθρωπο και η παρουσία του σε καθαρή μορφή υπήρξε καθοριστικός παράγοντας στη δημιουργία πόλεων και τη συμβίωση των λαών. Χάρη στη χημεία είναι δυνατή η κοινή ζωή των ανθρώπων, αφού συμβάλει στην εξασφάλιση πόσιμου νερού από φράγματα ή άλλες πηγές με τον καθαρισμό του νερού από παθογόνους οργανισμούς. Για παράδειγμα, οι χημικοί συνέβαλαν σημαντικά στην ανάπτυξη της αντίστροφης όσμωσης, μιας διαδικασίας κατά την οποία εφαρμόζεται πίεση σε υφάλμυρο νερό για να το σπρώξει με πίεση προς μία μεμβράνη, μέσα από την οποία φιλτράρεται και καθίσταται πόσιμο. [σημ.: Ακόμα και η διαδικασία της αφαλάτωσης, με την οποία καθίσταται πόσιμο το θαλασσινό νερό, οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη χημεία.]

Η χλωρίνη, που χρησιμοποιείται επίσης για τον καθαρισμό του νερού αποτελεί ένα από τα βασικά στοιχεία που επιτρέπουν τη συνέχιση της ζωής στις πόλεις, γιατί χωρίς αυτήν η εξάπλωση ασθενειών θα ήταν ταχύτατη και απρόσκοπτη. Οι χημικοί έχουν βρει τρόπους να εξαγάγουν χλωρίνη από μια ανεξάντλητη πηγή: το χλωριούχο νάτριο, κοινώς αλάτι. Γίνονται όμως προσπάθειες εύρεσης εναλλακτικών μεθόδων που δε θα επιβαρύνουν το περιβάλλον με τις βλαβερές συνέπειες του χλωρίου. Παρόλο που το υλικό αυτό καθαρίζει το νερό με την ισχυρή χημική αντίδραση που προκαλεί, αυτή η ίδια αντίδραση επηρεάζει και άλλες χημικές ενώσεις, και μπορεί, να εισχωρήσει στην τροφική αλυσίδα με τη μορφή διοξινών, για παράδειγμα. Τα μίγματα αυτά ενδέχεται να επηρεάσουν το νευρικό σύστημα και να συγκεντρωθούν στο σώμα με τη μορφή λίπους. Η χλωρίνη και τα παράγωγά της μπορούν επίσης να ανυψώνονται ψηλά στην ατμόσφαιρα, συντείνοντας έτσι στην καταστροφή του όζοντος και τη δημιουργία όξινης βροχής.

Τρόφιμα, ενέργεια και πολιτισμός

Έπειτα, είναι και τα τρόφιμα. Με την αύξηση του πληθυσμού στον κόσμο και τον περιορισμό της καλλιεργήσιμης γης, γίνεται όλο και πιο επιτακτική η ανάγκη της χρήσης λιπασμάτων. Εδώ, οι χημικοί έχουν συμβάλει σημαντικά με τον εντοπισμό πηγών φωσφόρου και αζώτου, για παράδειγμα, δημιουργώντας παράλληλα τις συνθήκες για την απορρόφηση των στοιχείων

αυτών από τα φυτά. Μετά το νερό και τα τρόφιμα, ο άνθρωπος χρειάζεται ενέργεια. Τίποτα στον κόσμο δεν μπορεί να λειτουργήσει χωρίς ενέργεια και οι πολιτισμοί θα κατέρρεαν αν σταματούσε να είναι διαθέσιμη. Η χημεία συμβάλλει σε όλα τα επίπεδα και από κάθε άποψη με την ανάπτυξη νέων πηγών ενέργειας και την αποτελεσματικότερη εφαρμογή υφιστάμενων πηγών. Σήμερα ακόμα η βασική πηγή είναι το πετρέλαιο, που αποτελεί κληροδότημα του παρελθόντος, εν μέρει αποτελούμενο από αποσυντεθειμένα απομεινάρια οργανικής ύλης, όπως πλαγκτόν και φύκια, που βυθίστηκαν στα βάθη λιμνών και θαλασσών και ήταν εκτεθειμένα σε θερμότητα και πίεση. Σίγουρα πρόκειται για μια εξαιρετικά βολική λύση ως πηγή ενέργειας, καθώς μπορεί να μεταφερθεί εύκολα. Μέσω της χημείας επιτεύχθηκε η διύλιση της ακατέργαστης πρώτης ύλης που συμπιέζεται και αντλείται από το έδαφος. Αναπτύχθηκαν επίσης διαδικασίες και καταλύτες που παίρνουν τα μόρια όπως υπάρχουν στη φύση, τα διασπούν σε πιο ευμετάβλητα μέρη και τα ανασχηματίζουν ώστε να μπορούν να καίγονται πιο αποτελεσματικά.

Ωστόσο, τα φυσικά αποθέματα καυσίμων εξαντλούνται και οι τιμές εκτοξεύονται στα ύψη. Η χημεία καλείται σήμερα να συμβάλει στην ανάπτυξη νέων πηγών ενέργειας. Ο ήλιος αποτελεί μια πηγή, η ενέργεια του οποίου αξιοποιήθηκε από τη φύση, μέσα από τη φωτοσύνθεση, μια φυσική διαδικασία που μπορεί να αποτελέσει μοντέλο προς μίμηση. Παρόλο που οι βασικές ιδιότητες της φωτοσύνθεσης έχουν γίνει κατανοητές, η πρόκληση είναι να υιοθετηθεί το μοντέλο αυτό σε βιομηχανικό επίπεδο. Μια πιθανή διαδρομή για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι με τη διάσπαση του νερού (H₂O) στα συστατικά του και τη διοχέτευση του υδρογόνου κάπου που να μπορεί να καεί.

Επίσης, οι χημικοί γνωρίζουν τη σημασία της ενέργειας που απελευθερώνεται ως θερμότητα από την καύση υδρογόνου και υδρογονανθράκων και την αξιοποιούν σε μηχανές και ηλεκτρικές γεννήτριες. Η ηλεκτροχημεία (η χρήση χημικών αντιδράσεων για τη δημιουργία ηλεκτρισμού και η χρήση του ηλεκτρισμού για την πρόκληση χημικών αλλαγών) παίζει ήδη σημαντικό ρόλο στην καθημερινή μας ζωή, αφού χάρη σ' αυτήν, με τη δημιουργία της μπαταρίας, λειτουργούν πολλές κινητές συσκευές όπως φορητοί υπολογιστές, κινητά τηλέφωνα, μουσικές συσκευές και, ως ένα βαθμό, τα αυτοκίνητα.

Μοριακοί υπολογιστές και «έξυπνα» ρούχα

Οι χημικοί εργάζονται για την κατασκευή μοριακών υπολογιστών, όπου οι διακόπτες και η μνήμη θα στηρίζονται σε διαφοροποιήσεις του σχήματος των μορίων. Η επιτυχής ανάπτυξη τέτοιων υλικών θα συνεπάγεται μία χωρίς προηγούμενο βελτίωση της δύναμης των υπολογιστών και εκπληκτικό περιορισμό του μεγέθους τους.

Σημαντικός είναι ο ρόλος της χημείας και στη βιομηχανία ένδυσης, τόσο για τα υλικά από τα οποία κατασκευάζονται τα υφάσματα (πχ. πολυέστερ, νάιλον και πολυαμίδιο) όσο και για τις βαφές τους. Με ανάλογους συνδυασμούς, όπως η ενσωμάτωση βρωμίνης στο ύφασμα, επιτυγχάνεται αντιπυρική προστασία. Σύγχρονες εξελίξεις περιλαμβάνουν ενσωμάτωση νανουλικών στα υφάσματα για επιβράδυνση της φθοράς, αντοχή σε βακτήρια και περιορισμό του ζαρώματος.

Θεραπεία ασθενειών και βιομηχανίες φαρμάκων

Μια από τις μεγαλύτερες συνεισφορές της χημείας στην ανθρωπότητα αφορά στα φαρμακευτικά προϊόντα. Για παράδειγμα, η ανακάλυψη και δημιουργία αναισθητικών φαρμάκων στα τέλη του 19ου – αρχές του 20ού αιώνα έδωσε νέες προοπτικές στην ανακούφιση του πόνου. Το ίδιο σημαντική ήταν και η ανακάλυψη των αντιβιοτικών. Εκατό χρόνια πριν η βακτηρίαση μπορεί να αποδεικνυόταν θανάσιμη, ενώ σήμερα είναι θεραπεύσιμη. Παρά το γεγονός ότι οι φαρμακοβιομηχανίες έρχονται κατά καιρούς στο προσκήνιο για υποθέσεις εκμετάλλευσης και αισχροκέρδειας, δεν παύουν από το να παρέχουν τα απαραίτητα μέσα για τη θεραπεία ασθενειών και τον περιορισμό του πόνου. Δυστυχώς όμως, είναι γεγονός ότι η δημιουργία φαρμάκων αποδεικνύεται συχνά πολύ ακριβή και χρονοβόρα. Πάντοτε χρειάζεται μεγάλη προσοχή κατά την εισαγωγή ξένων υλικών στο ανθρώπινο σώμα, γι' αυτό γίνονται προσπάθειες εξεύρεσης νέων προσεγγίσεων με τη χρήση υπολογιστών και περιορισμού των πειραμάτων σε ζώα. Ακόμα και μετά από εμπειριστατωμένη μελέτη, αν παρουσιαστούν παρενέργειες στο τελικό στάδιο της δοκιμής στον άνθρωπο, αυτό συνεπάγεται ότι πάνε χαμένα ολόκληρα χρόνια δαπανηρής έρευνας.

Peter Atkins

Χημικός, Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης

(απόσπασμα από το άρθρο

«Where would we be without Chemistry?» στο:

A World of Science (τ.9, αρ.1), 2011.

Η Χημεία στη Συντήρηση Αρχαιοτήτων

Όταν το 1965 ο Κερυνειώτης δύτης Ανδρέας Καριόλου ανακάλυψε το ναυάγιο του Καραβιού της Κερύνειας, το πλοίο, μαζί με το φορτίο του, βρισκόταν ήδη στο βυθό για χιλιάδες χρόνια. Για τον κλάδο της συντήρησης το ναυάγιο αυτό αποτέλεσε μία μεγάλη πρόκληση. Το θαλασσινό ταφικό περιβάλλον είχε ως αποτέλεσμα την διάβρωση των υλικών από τα οποία απαρτιζόνταν τόσο το ξύλινο πλοίο, όσο και τα υπόλοιπα φορτά ευρήματα.

Για να μπορέσουν να συντηρηθούν τα ευρήματα έπρεπε πρώτα να κατανοηθούν όλοι εκείνοι οι μηχανισμοί που είχαν λάβει χώρα κατά τη διάρκεια της παραμονής του ναυαγίου στο βυθό οδηγώντας στην φθορά των υλικών. Μόνο έτσι ήταν δυνατόν να εκτιμηθεί η πραγματική κατάσταση διατήρησής τους και να εφαρμοστούν οι πιο κατάλληλες θεραπείες συντήρησής τους, τόσο άμεσα όσο και μακροπρόθεσμα. Στην συγκεκριμένη περίπτωση τα υδατοκορεσμένα ξύλα, αφού διατηρήθηκαν βρεγμένα μετά από την ανασκαφή τους, συντηρήθηκαν με εμπιστοσύνη τους σε πολυαιθυλενική γλυκόλη, μία μέθοδος η οποία εξασφάλισε τη διατήρηση των αρχικών διαστάσεων και του σχήματος του ξύλου.

Η πιο πάνω προσέγγιση ισχύει και με όλα τα άλλα αντικείμενα τα οποία καλείται ένας συντηρητής να χειριστεί. Η γνώση των χημικών αντιδράσεων που γίνονται κατά τη φθορά του αντικειμένου και κατά τη διάρκεια της εφαρμογής των θεραπειών συντήρησής του αποτελούν σημαντικό εφόδιο στην ακριβέστερη εκτίμηση της κατάστασης διατήρησής του αντικειμένου την ώρα της ανεύρεσής του, και θέτουν τη βάση για τη σωστή επιλογή των απαραίτητων διαδικασιών συντήρησης.

Στόχος της συντήρησης αρχαιοτήτων είναι να διαφυλάξει ένα αντικείμενο αποτρέποντας την περαιτέρω φθορά του, αναστέλλοντας τους υφιστάμενους φθοροποιούς παράγοντες και μηχανισμούς και διασώζοντας το μέγιστο αυθεντικό υλικό δυνατόν. Ο κλάδος διαχωρίζεται σε δύο τομείς: την ενεργή και την προληπτική συντήρηση.

Η ενεργή συντήρηση αποτελείται από θεραπείες οι οποίες εφαρμόζονται πάνω στο ίδιο το αντικείμενο με σκοπό την προστασία και διατήρησή του. Εξαρτάται από τα υλικά κατασκευής του αντικειμένου (κράμα μετάλλων, κεραμικό, γυαλί, πέτρα, κτλ), την κατάσταση διατήρησής του (που έχει επηρεαστεί από το περιβάλλον στο οποίο βρισκόταν μέχρι τώρα), τη μελλοντική του χρήση (τοποθέτηση σε μουσείο ή φύλαξη σε αποθήκες) κ.α.

Πέρα από τη γνώση που αποκτά ο συντηρητής μέσω της εμπειρίας του στην αναγνώριση των υλικών, υπάρχουν διάφορες χημικές αναλύσεις για την ταυτοποίηση των υλικών από τα οποία αποτελείται το αντικείμενο. Για παράδειγμα, η ανάλυση αλάτων που βρίσκονται στην επιφάνεια κεραμικών αντικειμένων και η οποία μπορεί να γίνει πολύ εύκολα και γρήγορα στο εργαστήριο συντήρησης. Η ταυτοποίηση της φύσης των αλάτων αυτών, αν είναι κλωριούχα ή άλλης χημικής σύστασης, αν είναι διαλυτά ή αδιάλυτα, θα καθορίσει αν είναι απαραίτητη η αφαλάτωση του αντικειμένου και αν

επιβάλλεται η χρήση χημικών ουσιών για την αφαίρεσή τους.

Ο συντηρητής προσπαθεί επίσης οι θεραπείες που εφαρμόζονται πάνω σε ένα αντικείμενο να μην είναι μόνιμες αλλά αναστρέψιμες, αν αυτό κριθεί απαραίτητο στο μέλλον. Για αυτό, αλλά και για λόγους ορθότερης πρακτικής χρειάζεται ο συντηρητής να γνωρίζει τις μακροχρόνιες ιδιότητες των υλικών που χρησιμοποιεί αλλά και τις αντιδράσεις που προκαλούνται όταν αυτά εφαρμόζονται πάνω στο αντικείμενο (όπως π.χ. όταν αντικείμενα καθαρίζονται με οξέα), ή τους δεσμούς που δημιουργούνται και πόσο δυνατοί είναι αυτοί όταν χρησιμοποιείται μία κόλλα για να συγκολληθούν κομματιασμένα αντικείμενα.

Η προληπτική συντήρηση αφορά στις ενέργειες που συνήθως εφαρμόζονται στο περιβάλλον όπου θα τοποθετηθεί το αντικείμενο είτε προορίζεται για άμεση φύλαξη μετά την ανασκαφή, για μακροχρόνια έκθεση

Σε γενικές γραμμές τα διάφορα στάδια συντήρησης μπορεί να περιλαμβάνουν ένα ή όλα από τα πιο κάτω:

- Καθαρισμό με στόχο την αφαίρεση χωμάτων, σκουριάς, αλάτων ή άλλων επιφανειακών επικαθήσεων. Αυτό μπορεί να γίνει είτε μηχανικά είτε με τη χρήση χημικών ουσιών. Κατά τη διάρκεια του καθαρισμού συχνά αποκαλύπτεται το πραγματικό σχήμα του αντικειμένου ή λεπτομέρειες από τη διακόσμηση του.
- Συγκόλληση θραυσμάτων όταν το αντικείμενο έχει βρεθεί σπασμένο.
- Στερέωση με στόχο την ενδυνάμωση σαθρών υλικών, όπως στην περίπτωση κεραμικών, με τη χρήση κολλητικών ουσιών.
- Σταθεροποίηση, μια επέμβαση που συνήθως εφαρμόζεται πάνω σε ευαίσθητες μεταλλικές επιφάνειες επιρρεπείς σε περαιτέρω φθορά, με την τοποθέτηση χημικών ουσιών στην επιφάνεια.
- Τοποθέτηση προστατευτικών στρωμάτων / βερνικιών στην επιφάνεια του αντικειμένου, όπως γίνεται συνήθως στη συντήρηση μεταλλικών αντικειμένων, ελαχιστοποιώντας έτσι την πιθανότητα συνέχισης της διάβρωσης.
- Συμπλήρωση και ανάκτηση χαμένων ή ολοκληρωτικά φθαρμένων περιοχών του αντικειμένου. Ο στόχος μιας τέτοιας επέμβασης είναι είτε η «στατική» σταθεροποίηση του αντικειμένου είτε η αισθητική του αποκατάσταση. Ωστόσο αυτό γίνεται με πολλή προσοχή και μόνο όπου υπάρχουν αρκετές πληροφορίες όσον αφορά το αρχικό σχήμα και μορφή του αντικειμένου.

σε Μουσείο ή για αποθήκευση. Ακόμη και αν ένα αντικείμενο έχει συντηρηθεί μετά την ανασκαφή του, υπάρχουν μία σειρά από φθοροποιούς παράγοντες οι οποίοι, αν δεν περιοριστούν θα συμβάλουν στην περαιτέρω καταστροφή του. Τέτοιοι παράγοντες περιλαμβάνουν ψηλά επίπεδα υγρασίας, ατμοσφαιρικούς ρύπους (ειδικά σε αστικά περιβάλλοντα), ηλιοφάνεια, αναθυμιάσεις από ακατάλληλα υλικά φύλαξης και έκθεσης, κ.α. Οι ατμοσφαιρικοί ρύποι και αναθυμιάσεις μπορούν να επιταχύνουν την φθορά μεταλλικών αντικειμένων, ειδικά στην παρουσία ψηλής θερμοκρασίας. Η άμεση ηλιοφάνεια και ο έντονος φωτισμός μπορούν να διασπάσουν χρωστικές ουσίες, οδηγώντας στο ξεθώριασμα τους.

Υπάρχουν αναλύσεις που μπορούν να δείξουν την μακροχρόνια συμπεριφορά διαφόρων υλικών φύλαξης και έκθεσης προσδιορίζοντας την καταλληλότητα των υλικών αυτών. Επιπρόσθετα η ρύθμιση των περιβαλλοντικών παραμέτρων γίνεται με τη χρήση κατάλληλων μηχανημάτων όπως κλιματιστικών, αμφυγραντήρων και φίλτρων.

Η σημασία που προσδίδεται στο ρόλο της χημείας στη συντήρηση αντικατοπτρίζεται και από το γεγονός ότι γνώσεις στη χημεία αποτελούν προϋπόθεση για οποιονδήποτε επιθυμεί να ακολουθήσει σπουδές στον τομέα αυτό. Ενώ μέχρι πριν από μερικές δεκαετίες η συντήρηση αποτελούσε ένα επάγγελμα του οποίου τη γνώση αποκτούσε κανείς εμπειρικά, σήμερα η επιστήμη αυτή αποτελεί παγκοσμίως ξεχωριστή σπουδή σε πανεπιστημιακό επίπεδο, με διάφορες εξειδικεύσεις στον τομέα: συντήρηση αρχαιολογικών ευρημάτων, τοιχογραφιών, χαρτιού, εικόνων κτλ. Το επιστημονικό αυτό υπόβαθρο προσφέρει στον συντηρητή την αυτοπεποίθηση για τις εφαρμογές των απαραίτητων θεραπειών σε κάθε περίπτωση.

Μαρί Σκλοντόφσκα – Κιουρί

Είναι δύσκολο να βρει κανείς μια μορφή πιο εμβληματική για το Έτος Χημείας από αυτήν της Μαρί Κιουρί. Άλλωστε, η φετινή χρονιά συμπίπτει με την 100ή επέτειο από την απονομή του βραβείου Νόμπελ Χημείας στην ίδια «σε αναγνώριση της προσφοράς της στην εξέλιξη της χημείας με την ανακάλυψη των στοιχείων ράδιο και πολώνιο, με την απομόνωση του ραδίου και τη μελέτη της φύσης και των ενώσεων αυτού του αξιόλογου στοιχείου». Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού έχει εκδώσει ένα συνοπτικό ενημερωτικό έντυπο για την ζωή και το έργο της Μαρί Κιουρί, το οποίο διανεμήθηκε στα σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης με στόχο να χρησιμοποιηθεί ως βάση για συζήτηση σχετικά με τη συμβολή της χημείας στην καθημερινή ζωή.

Η Μαρί Κιουρί θεωρείται μία από τις σημαντικότερες γυναικείες μορφές στην ιστορία. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι συμπεριλαμβάνεται στον κατάλογο της Εγκυκλοπαίδειας Britannica για τις «300 Γυναίκες που άλλαξαν τον κόσμο». Έγινε η πρώτη γυναίκα που τιμήθηκε με Νόμπελ, την ανώτατη

επιστημονική διάκριση, και μάλιστα δύο φορές (φυσικής και χημείας). Κατόρθωσε όχι μόνο να αλλάξει την πορεία της επιστήμης αλλά συνέβαλε με το έργο της στην κατάρτιση στερεοτύπων για την παρουσία και την ικανότητα των γυναικών στις επιστήμες. Ακόμα κι αν βρέθηκε αρκετές φορές αντιμέτωπη με την καχυποψία του ανδροκρατούμενου επιστημονικού, ακαδημαϊκού και δημοσιογραφικού κόσμου, κατόρθωσε να φτάσει ψηλότερα επιστημονικά από κάθε άλλη γυναίκα μέχρι τότε. Σήμερα, παρόλο που υφίστανται ακόμη διακρίσεις, οι δυνατότητες που έχουν οι γυναίκες να ασχοληθούν με τις επιστήμες είναι σαφώς περισσότερες. Είναι ενδεικτικό το γεγονός ότι το 2009, για πρώτη φορά τιμήθηκαν τρεις γυναίκες με βραβείο Νόμπελ στις επιστήμες της Χημείας και της Ιατρικής – σχεδόν εκατό χρόνια μετά την αρχική απόρριψη της Μαρί Κιουρί από τη Γαλλική Ακαδημία Επιστημών επειδή ήταν γυναίκα.

Πέρα από τη συμβολή της στην προαγωγή των δικαιωμάτων των γυναικών, η Μαρί Κιουρί επέδρασε σημαντικά στην κοινωνία με την ίδρυση των Ινστιτούτων Ραδιενέργειας στη Γαλλία και την Πολωνία. Όσον αφορά την προσωπικότητά της, ο συνάδελφός της Albert Einstein ανέφερε ότι «η Μαρί Κιουρί, από όλους τους επώνυμους που γνωρίζω, είναι η μόνη την οποία δεν έχει αλλοιώσει η φήμη». Στη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου βοήθησε στη βελτίωση της περίθαλψης στρατιωτών στη Γαλλία, μαζί με την κόρη της, παρέχοντάς τη δυνατότητα χρήσης ακτινών Χ σε στρατιωτικά αυτοκίνητα που ονομάζονταν «μικρά Κιουρί».

Το παράδειγμά της εμπνέει και αποδεικνύει ότι το ταλέντο, σε συνδυασμό με σκληρή δουλειά, μπορεί να οδηγήσει σε εξαιρετικά αποτελέσματα. Αυτή ακριβώς την επίμονη προσπάθεια τόνιζε και στην ομιλία της κατά την απονομή του Νόμπελ:

« Στην περίπτωση του ραδίου, η απομόνωσή του ήταν εντελώς επιτυχής, χρειάστηκαν όμως πολλά χρόνια ακατάπαυστης προσπάθειας». Οι διαρκείς αναζητήσεις της θα μπορούσαν να συνοψιστούν στα λόγια της: «Τίποτα στη ζωή δεν πρέπει να μας φοβίζει. Χρειάζεται μόνο να γίνει κατανοητό».

Βραβεία L'OREAL-UNESCO σε γυναίκες επιστήμονες

Τα βραβεία απονέμονται σε ετήσια βάση τα τελευταία δεκατρία χρόνια σε γυναίκες επιστήμονες ως αναγνώριση της εξαιρετικής συνεισφοράς τους στην έρευνα. Εκτός από τα πέντε βραβεία – ένα για κάθε ήπειρο – απονεμήθηκαν και δεκαπέντε υποτροφίες για ερευνήτριες σε μεταδιδακτορικό επίπεδο. Συγκεκριμένα, βραβεύτηκαν:

Αφρική και Αραβικά κράτη:

Faiza Al-Kharafi, Καθηγήτρια Χημείας στο Πανεπιστήμιο του Kuwait, κατείχε τη θέση πρύτανη και έγινε έτσι η πρώτη γυναίκα στον αραβικό κόσμο επικεφαλής ενός μεγάλου Πανεπιστημίου. Η έρευνές της στράφηκαν στη διάβρωση των μετάλλων, ένα ζήτημα θεμελιώδους σημασίας στην επεξεργασία του νερού και την πετρελαιοβιομηχανία. Μαζί με την ομάδα των συνεργατών της, ανακάλυψαν μια νέα κατηγορία καταλυτών με βάση το μολυβδένιο, ένα χημικό συστατικό που καθιστά εφικτή τη βελτίωση του δείκτη οκτανίων της βενζίνης χωρίς να παράγει βενζόλιο. Η ανακάλυψη αυτή αποτελεί πραγματική επανάσταση, όχι μόνο για τη βιομηχανία της διύλισης, δεδομένου ότι θα είναι στο εξής πιο οικονομική και πιο ασφαλής για τους εργαζόμενους, το περιβάλλον και το ευρύ κοινό, αλλά και για την επεξεργασία του νερού. Μάλιστα, αυτή η νέα κατηγορία καταλυτών θα μπορούσε επίσης να καταστήσει εφικτή την εξάλειψη ορισμένων ρύπων από το πόσιμο νερό.

Ασία / Ειρηνικός:

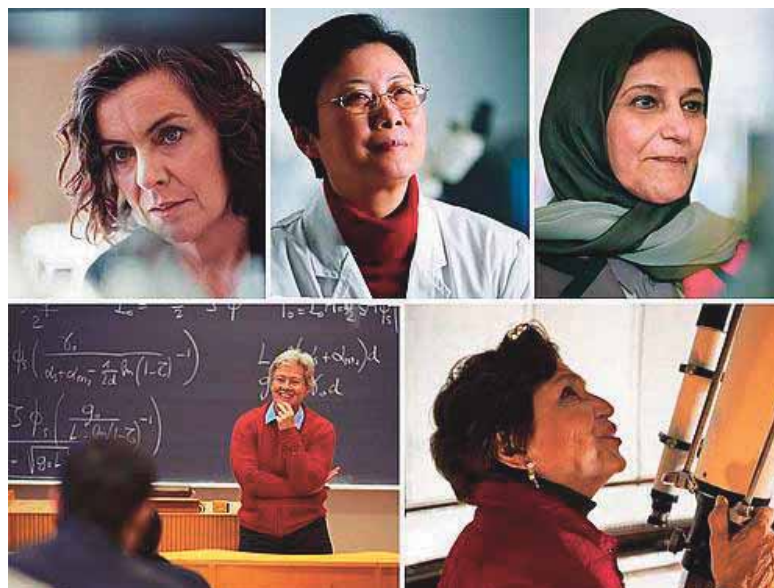
Vivian Wing-Wah YAM, Καθηγήτρια Χημείας και Ενέργειας στο Πανεπιστήμιο του Hong Kong και νεαρότερο μέλος της Κινεζικής Ακαδημίας Επιστημών. Εστίασε την έρευνά της στη μοριακή ηλεκτρονική για να δημιουργήσει φωτοευαίσθητα υλικά με σκοπό να τους δώσει την ιδιότητα να απορροφούν τη φωτεινή ενέργεια και να τη μετατρέπουν σε ηλεκτρική χάρη στους χημικούς τους δεσμούς.

Ευρώπη:

Anne L'Huillier, καθηγήτρια Ατομικής Φυσικής στο Πανεπιστήμιο Lund στη Σουηδία, για τις εργασίες της σχετικά με την ανάπτυξη μιας εξαιρετικά γρήγορης φωτογραφικής μηχανής που επιτρέπει την καταγραφή των κινήσεων των ηλεκτρονίων σε ένα ατομικό δευτερόλεπτο (ένα δισεκατομμυριοστό του δισεκατομμυριοστού του δευτερολέπτου). Έτσι καθίσταται δυνατή η μελέτη εξαιρετικά γρήγορων διαδικασιών οι οποίες παρέμεναν αόρατες για την πειραματική επιστήμη.

Λατινική Αμερική:

Silvia Torres-Peimbert, Ινστιτούτο Αστρονομίας, Πανεπιστήμιο του Mexico City. Αφιέρωσε την έρευνά της στα νεφελώματα, επεκτείνοντας το γνωστικό πεδίο της προέλευσης των αστεριών και της

εξέλιξης του Σύμπαντος. Έδειξε από νωρίς ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το νεφέλωμα του Ωρίωνα, λόγω της ιδιότητάς του να συγκεντρώνει εκατοντάδες αστέρια σε διαφορετικά στάδια εξέλιξης. Η χημική σύσταση ενός νεφελώματος, την οποία μπορούμε να μάθουμε αναλύοντας το φωτεινό του φάσμα, εμπεριέχει την ιστορία των πυρηνικών μετασχηματισμών που έχουν πραγματοποιηθεί σε ένα αστέρι και μας επιτρέπουν να κατανοήσουμε τα γεγονότα της ζωής του.

Βόρεια Αμερική:

Jillian Banfield, καθηγήτρια γαιο-πλανητικής επιστήμης, Περιβαλλοντικής Επιστήμης, Πολιτικής και Διαχείρισης καθώς επίσης και Επιστήμης των υλικών και Μηχανικής. Μεταξύ άλλων, αντικείμενο της έρευνάς της αποτέλεσε η αστροβιολογία (ή εξωβιολογία), δηλαδή η μελέτη της ζωής στο Σύμπαν. Επίσης, με τις εργασίες της στη συμπεριφορά των βακτηρίων και της ύλης σε ακραίες συνθήκες που επηρεάζουν το περιβάλλον και τη Γη, απέδειξε ότι οι μικροοργανισμοί έχουν την ιδιότητα να επηρεάζουν γεωλογικές διαδικασίες μεγάλης κλίμακας (όπως η διάβρωση). Μελετώντας τις αλληλεπιδράσεις των μικροβίων σε ακραία περιβάλλοντα, όπως τα μεταλλωρυχεία, έδειξε πώς προσαρμόστηκαν τα μικρόβια σε αυτές τις ιδιαίτερες συνθήκες.

Πηγές: <http://www.unesco.org/new/en/media-services>
Τα Νέα (online), «L'OREAL-UNESCO: 100 χρόνια Γυναίκες στην Επιστήμη», 3/3/2011

© UNESCO/Marc Holter

Παγκόσμια Έκθεση του Προγράμματος «Εκπαίδευση για Όλους» 2011

Η κρυμμένη κρίση: ένοπλες συγκρούσεις και εκπαίδευση

Κάθε φορά που ξεσπούν πόλεμοι, η προσοχή της διεθνούς κοινότητας και των ΜΜΕ στρέφεται στις πιο άμεσες εικόνες της ανθρωπίνης οδύνης. Ωστόσο, πίσω από αυτές τις εικόνες κρύβεται ένα άλλο πρόσωπο της κρίσης. Στις περισσότερες από τις φτωχότερες χώρες του κόσμου οι ένοπλες συγκρούσεις καταστρέφουν όχι μόνο τις σχολικές υποδομές αλλά μαζί μ' αυτές και τις ελπίδες αμέτρητων παιδιών για ένα καλύτερο μέλλον. Η τελευταία Παγκόσμια Έκθεση του Προγράμματος «Εκπαίδευση για Όλους» (2011) κάνει αρχικά μία αποτίμηση της προόδου και των αδυναμιών του Προγράμματος μέχρι σήμερα και στη συνέχεια εξετάζει συγκεκριμένα τις συνέπειες των συγκρούσεων στην Εκπαίδευση και τις ευρέως διαδεδομένες παραβιάσεις δικαιωμάτων του παιδιού - μεταξύ άλλων το δικαίωμα στη βασική εκπαίδευση.

Οι στόχοι του Προγράμματος «Εκπαίδευση για όλους»

Στόχος 1: Φροντίδα και εκπαίδευση μικρών παιδιών

Προτεραιότητα: υγεία και περίθαλψη παιδιών, μητρική εκπαίδευση και ενημέρωση.

Η παιδική θνησιμότητα έχει περιοριστεί και αυξήθηκε η συμμετοχή παιδιών στην προδημοτική εκπαίδευση, όχι όμως στον ίδιο βαθμό σε διαφορετικές περιοχές του κόσμου. Η σωστή διατροφή παίζει επίσης σημαντικό ρόλο στη γνωστική ανάπτυξη και την υγεία του παιδιού, δυστυχώς όμως δεν εξασφαλίζεται ακόμη για εκατομμύρια παιδιά.

Στόχος 2: Καθολική πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Προτεραιότητα: αντιμετώπιση της εγκατάλειψης του δημοτικού από τα παιδιά

Παρά τις προσπάθειες για παροχή πλήρους, δωρεάν και ποιοτικής εκπαίδευσης σε όλα τα παιδιά μέχρι 12 ετών, εξακολουθεί να είναι μεγάλος ο αριθμός παιδιών που εγκαταλείπουν το σχολείο είτε λόγω της φτώχειας που τα αναγκάζει να εργαστούν είτε λόγω ένοπλων συγκρούσεων.

Στόχος 3: Επιμόρφωση νέων και ενηλίκων

Προτεραιότητα: να ξεπεραστεί η περιθωριοποίηση των ανειδίκευτων εργατών σε αναπτυσσόμενα κράτη.

Παρά τη επέκταση της πρόσβασης σε δευτεροβάθμια εκπαίδευση, οι ανισότητες παραμένουν μεγάλες, ενώ ταυτόχρονα διευρύνεται το χάσμα παρακολούθησης τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε διαφορετικές περιοχές του κόσμου.

Στόχος 4: Αύξηση του ποσοστού αλφαριθμητισμού των ενηλίκων

Προτεραιότητα: προσέγγιση και παροχή βασικής εκπαίδευσης σε αναλφάβητους ενήλικες

Από την αρχή του Προγράμματος μέχρι σήμερα έχει περιοριστεί το ποσοστό αναλφαριθμητισμού των ενηλίκων, όχι όμως με τους αναγκαίους ρυθμούς και με άνισο τρόπο ανάμεσα σε ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες.

Στόχος 5: Εξάλειψη των ανισοτήτων μεταξύ των δύο φύλων στην εκπαίδευση

Προτεραιότητα: Διαχείριση της μετάβασης από το σχολείο στην αγορά εργασίας για έφηβες

Η πρόοδος που έχει σημειωθεί τα τελευταία δέκα χρόνια δεν είναι ικανοποιητική και δυστυχώς είναι πολλές οι χώρες που δε θα πετύχουν το στόχο της ισότητας των φύλων στην εκπαίδευση μέχρι το 2015. Χρειάζεται να γίνονται ειδικές διευθετήσεις ανάλογα με την πραγματικότητα των χωρών, να αναθεωρηθούν στερεότυπα για τα δύο φύλα και να εξισορροπηθεί η ανάγκη για εργασία (βιοποριστική ή οικιακή) και εκπαίδευση.

Στόχος 6: Ποιοτική Εκπαίδευση

Προτεραιότητα: γεφύρωση του χάσματος στο εκπαιδευτικό σύστημα φτωχότερων χωρών

Οι κυβερνήσεις αναπτυσσόμενων χωρών έχουν το δύσκολο έργο να βελτιώσουν συνολικά το μορφωτικό επίπεδο χωρίς να αφήσουν στην άκρη τα ήδη περιθωριοποιημένα παιδιά – καθώς όλο και περισσότερα από αυτά προσπαθούν να παρακολουθήσουν το σχολείο, κουβαλώντας μαζί τους τις ιδιαίτερες αδυναμίες και τις ανάγκες τους.

Η κατάσταση στο διεθνές σκηνικό γενικότερα και οι τελευταίες εξελίξεις σε κράτη της Μέσης Ανατολής και Βορείου Αφρικής καθιστούν ιδιαίτερα επίκαιρο το κάλεσμα της ομάδας του Προγράμματος προς τη διεθνή κοινότητα να συνδράμει ουσιαστικά στην ανοικοδόμηση των εκπαιδευτικών συστημάτων των χωρών που έχουν εμπλακεί σε συγκρούσεις. Πολλά από αυτά τα κράτη αδυνατούν να παρέχουν στους νέους τα απαραίτητα προσόντα που χρειάζονται για να ξεφύγουν από τη φτώχεια και την ανεργία. Επίσης, η αύξηση του νεανικού πληθυσμού σε συνδυασμό με συσσωρευμένες αποτυχίες στην εκπαίδευση ενισχύουν τον κίνδυνο μελλοντικών συγκρούσεων. Σε ορισμένα κράτη μάλιστα το ποσοστό του πληθυσμού κάτω των 25 ετών αγγίζει το 60%. Αν αυτό το μεγάλο κομμάτι του πληθυσμού δεν τύχει σωστής εκπαίδευσης και μείνει εκτεθειμένο στην αγορά εργασίας και την οικονομική εξαθλίωση, είναι πολύ πιθανό κάποια στιγμή να καταφύγει σε βίαια μέσα.

Κατά παρόμοιο τρόπο και η εφαρμογή ακατάλληλου εκπαιδευτικού μοντέλου ενδέχεται να συμβάλει στην πυροδότηση της βίας. Η παιδεία μπορεί να θέσει τις βάσεις για ειρηνική συμβίωση, ωστόσο σε ορισμένες περιπτώσεις τα σχολεία παραμένουν εκτεθειμένα στη βία ή χρησιμοποιούνται ως χώροι προπαγάνδας για την κλιμάκωση της κοινωνικής διαίρεσης, της μη ανεκτικότητας, της αδικίας και των προκαταλήψεων που οδηγούν σε συγκρούσεις. Όπως αναφέρεται στην Έκθεση, καμία χώρα δεν μπορεί να ελπίζει στην ειρηνική συνύπαρξη των πολιτών της αν δε φροντίσει να οικοδομήσει δεσμούς αμοιβαίας εμπιστοσύνης ανάμεσά τους, αρχίζοντας από τις σχολικές αίθουσες.

Στη συνέχεια η Έκθεση επικρίνει τη στάση της διεθνούς κοινότητας και των εθνικών κυβερνήσεων για την αναποτελεσματικότητα και την αδράνειά τους στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις όπου κρατικές ή μη κρατικές ομάδες που εμπλέκονται σε συγκρούσεις βάζουν στο στόχαστρο μαθητές, καθηγητές, πολίτες και σχολεία χωρίς να υφίστανται κυρώσεις στη συνέχεια. Το σύστημα

παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας αποτυγχάνει να φτάσει στα παιδιά που εμπλέκονται σε συγκρούσεις και επιπλέον η στήριξη για υλοποίηση αναπτυξιακών προγραμμάτων απευθύνεται κυρίως σε χώρες που αξιολογούνται ως στρατηγικές προτεραιότητες, όπως το Αφγανιστάν, το Ιράκ και το Πακιστάν. Σε ορισμένες περιπτώσεις αντί τα οικονομικά βοηθήματα να χρησιμοποιούνται για την εκπαίδευση, καταχρώνται ή χρησιμοποιούνται για στρατιωτικό εξοπλισμό, γεγονός που αποτελεί απειλή για τις τοπικές κοινωνίες, τους μαθητές και όσους εργάζονται σε ανθρωπιστικές οργανώσεις. Για το λόγο αυτό είναι σημαντικό να βρεθούν τρόποι που να διασφαλίζουν ότι η ανθρωπιστική βοήθεια θα είναι περισσότερο στοχευμένη προς τις ανάγκες των ανθρώπων που επηρεάζονται από τις συγκρούσεις και θα φτάνει κοντά τους. Παρόλο που στην πράξη οι τοπικές κοινότητες επιδεικνύουν ιδιαίτερη εφευρετικότητα στην προσπάθεια να διατηρήσουν ένα στοιχειώδες εκπαιδευτικό σύστημα στη διάρκεια συγκρούσεων, δυστυχώς η πραγματικότητα αποδεικνύει πως, πέρα από αυτές τις αυθόρμητες πρωτοβουλίες, το διεθνές σύστημα παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας δεν έχει τα εφόδια για να εργαστεί με τρόπο ουσιαστικό και αποτελεσματικό προς την κατεύθυνση της ειρήνης και της ανοικοδόμησης. Για να μπορέσουν οι χώρες αυτές να επανασχεδιάσουν και να εφαρμόσουν ένα ποιοτικό και συμπεριληπτικό εκπαιδευτικό σύστημα, έχουν ανάγκη από σταθερή, μακροπρόθεσμη οικονομική βοήθεια και έμπειρο προσωπικό για την ανάπτυξη προγραμμάτων που θα στοχεύουν στην ειρηνική συμβίωση και τη μεταβίβαση τεχνολογίας που θα εξασφαλίζει στους νέους εργασία και ένα καλύτερο μέλλον.

Το σχέδιο δράσης που προτείνει η Έκθεση λαμβάνει υπόψη τη μέχρι τώρα εμπειρία και στοχεύει στην αντιμετώπιση τεσσάρων παραλείψεων του υφιστάμενου συστήματος:

● **Αποτυχίες προστασίας.** Μέσα από το σύστημα του ΟΗΕ οι κυβερνήσεις χρειάζεται να ενισχύσουν τους μηχανισμούς παρακολούθησης και αναφοράς για περιστατικά παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων που σχετίζονται με την εκπαίδευση, να στηρίξουν εθνικά πλάνα που στοχεύουν στον περιορισμό αυτών των φαινομένων και στην επιβολή κυρώσεων για όσους επανειλημμένα τα παραβιάζουν. Επισημαίνεται επίσης η ανάγκη δημιουργίας μιας Διεθνούς Επιτροπής για περιστατικά Σεξουαλικής Βίας και Βιασμών, σε συνεργασία με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο.

● **Αποτυχίες παροχής μέσων.** Χρειάζεται να γίνουν σημαντικές αλλαγές στη νοοτροπία και τον τρόπο παροχής της ανθρωπιστικής βοήθειας και να αναγνωριστεί ο ουσιαστικός ρόλος που πρέπει να δίνεται στην εκπαίδευση ακόμη και σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης λόγω συρράξεων, ιδιαίτερα για ευαίσθητες ομάδες όπως οι πρόσφυγες.

● **Αποτυχίες ανασυγκρότησης.** Στο παρόν στάδιο είναι απαραίτητο να εξευρεθούν περισσότεροι οικονομικοί πόροι για την υλοποίηση αναπτυξιακών προγραμμάτων και να επαναπροσδιοριστεί η τεχνητή διάκριση ανάμεσα σε ανθρωπιστική-άμεση βοήθεια και μακροχρόνια συνδρομή. Μια πρόταση είναι να συγκεντρώνονται οι δωρεές σε ένα κεντρικό εθνικό ταμείο, από το οποίο θα διοχετεύονται με πρόγραμμα – όπως έχει ήδη γίνει στο Αφγανιστάν. Επίσης, μέσω του Fast Track Initiative του Προγράμματος Εκπαίδευση για Όλους, μπορούν οι δωρητές να προχωρήσουν σε αποτελεσματικές πολυμερείς συνεισφορές στα πλαίσια ενός ενιαίου ταμείου.

● **Αποτυχίες οικοδόμησης της ειρήνης.** Για να μπορέσει να ανταποκριθεί η εκπαίδευση στο ρόλο της για καλλιέργεια ειρηνικής συνύπαρξης, είναι απαραίτητο να τεθεί ως προτεραιότητα ►

© UNESCO/ Eman Mohammed

► η ανάπτυξη ενός συστήματος συμπεριληπτικής εκπαίδευσης. Η επιλογή της γλώσσας διδασκαλίας σύμφωνα με την εκάστοτε περίπτωση, ο καθορισμός της κατάλληλης διδακτέας ύλης και η αποκέντρωση είναι ορισμένες από τις παραμέτρους που χρειάζεται να λαμβάνονται υπόψη, σε μια μακροχρόνια προοπτική. Τα σχολεία πρέπει να καλλιεργούν την ανεκτικότητα, τον αμοιβαίο σεβασμό, την αποδοχή της διαφορετικότητας και την ικανότητα αρμονικής συνύπαρξης με τους άλλους. Η UNESCO και η UNICEF καλούνται να παίξουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη και υλοποίηση σχετικών προγραμμάτων, με την οικονομική συνδρομή του Ταμείου Οικοδόμησης της Ειρήνης του ΟΗΕ. Υπολογίζεται ότι το αναγκαίο ποσό για την ολοκλήρωση του Προγράμματος Εκπαίδευση για Όλους είναι \$500 εκατομμύρια - \$1 δισεκατομμύριο.

Διαπιστώσεις και αριθμοί

- Έχει σημειωθεί βελτίωση στη φροντίδα παιδιών νηπιακής ηλικίας και περιορίστηκε η θνησιμότητα παιδιών κάτω των 5 ετών (από 12.5 εκατομ. το 1990 σε 8.8 εκατομ. το 2008)
- Σε διάστημα 10 χρόνων παρακολούθησαν πρωτοβάθμια εκπαίδευση 52 εκατομ. παιδιά περισσότερα. Παράλληλα περιορίστηκε μέχρι και στο μισό ο αριθμός των παιδιών εκτός σχολείου στη Νότια και Ανατολική Ασία και την υποσαχάρεια Αφρική.
- 17% των ενηλίκων στον κόσμο - 796 εκατομ. άνθρωποι - ακόμη στερούνται στοιχειώδεις γνώσεις αλφαριθμητισμού. Σχεδόν 2/3 από αυτούς είναι γυναίκες.

● Γενικότερες κοινωνικές ανισότητες και φτώχεια αναγκάζουν πολλά παιδιά να εγκαταλείπουν τον σχολείο. Στο Πακιστάν, για παράδειγμα, σχεδόν 50% των παιδιών 7-16 ετών είναι εκτός του εκπαιδευτικού συστήματος.

● Οι γυναίκες που παρακολούθησαν δευτεροβάθμια εκπαίδευση έχουν περισσότερες πιθανότητες να είναι ενημερωμένες για μέτρα πρόληψης της μετάδοσης του ιού του AIDS / HIV από μητέρα σε παιδί. Ο ιός προκάλεσε 260.000 θανάτους το 2009.

● Θα χρειαστούν ακόμη 1.9 εκατομμύρια δάσκαλοι για την επίτευξη των στόχων της Εκπαίδευσης για Όλους μέχρι το 2015 - οι μισοί από τους οποίους χρειάζονται για χώρες της υποσαχάρειας Αφρικής.

«Χρειάζεται να αναθεωρήσουμε τις απόψεις μας. Στο σύγχρονο κόσμο, όπου τόσο άνθρωποι χωρίζονται λόγω της θρησκείας, της γλώσσας ή της εθνικής τους ταυτότητας, η Εκπαίδευση μπορεί να λειτουργήσει ως ενοποιητικό στοιχείο, καλλιεργώντας το σεβασμό, την ανεκτικότητα και την κατανόηση... δεν υπάρχει άλλος συντομότερος δρόμος για την ειρήνη».

*Jose Ramos-Horta, Νόμπελ Ειρήνης 1996
Πρόεδρος του Τιμόρ-Λέστε*

ΕΔΡΑ UNESCO ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ ΙΣΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

Έδρα της UNESCO για την Ισότητα και την Ενδυνάμωση των φύλων έχει εγκαθιδρυθεί στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, με κάτοχο της έδρας την Καθηγήτρια κ. Μαίρη Κουτσελίνη, Τμήμα Επιστημών της Αγωγής. Η έδρα αυτή είναι μεγάλης σπουδαιότητας για την περιφερειακή ανάπτυξη και συνεργασία. Γεωγραφικά και ιστορικά, στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων, όπου η Ανατολή συναντά τη Δύση, η Κύπρος αποτελεί γέφυρα διαφορετικών πολιτισμών και θρησκειών. Η έδρα, σε μια περιοχική προγραμματικής προτεραιότητας για την UNESCO, όπως η ισότητα και η ενδυνάμωση των φύλων, στοχεύει μέσω του πολιτιστικά ποικίλου και ικανού δικτύου συνεργασίας της να προτείνει και εφαρμόσει ένα νέο παράδειγμα στον τρόπο με τον οποίο τα κοινά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πληθυσμοί της περιοχής, μπορούν να εξεταστούν μέσω της προοπτικής του φύλου. Η ενδυνάμωση των γυναικών και των φύλων σημαίνει την ενδυνάμωση της φωνής τους, έτσι ώστε η έννοια και η προοπτική του φύλου να ενσωματωθεί σε όλες τις πολιτικές.

Σε αυτό το πλαίσιο, το Πανεπιστήμιο Κύπρου στοχεύει να λειτουργήσει όχι μόνο ως κέντρο αριστείας για την τοπική ανάπτυξη σε θέματα ενδυνάμωσης του φύλου, αλλά και ως δυναμικός πόλος σύμπραξης μεταξύ εδρών, δικτύων και ομάδων εργασίας για την επίτευξη των δύο στόχων της UNESCO σχετικά με την παγκόσμια προτεραιότητα της ισότητας των φύλων. Συγκεκριμένα, οι στόχοι αυτοί όπως περιγράφονται στη Μεσοπρόθεσμη Στρατηγική της UNESCO του 2008-2013 αναφέρονται: α) στην πλήρη εφαρμογή της στρατηγικής της και της ενσωμάτωσης της προοπτικής του φύλου (gender mainstreaming) σε όλα τα μέρη του προγράμματος της UNESCO - εκπαίδευση, φυσικές επιστήμες, κοινωνικές και ανθρωπίνες επιστήμες, πολιτισμό και επικοινωνία και ενημέρωση και β) στην εξασφάλιση ότι οι συγκεκριμένες ανάγκες των γυναικών και των κοριτσιών θεωρούνται προτεραιότητα στα προγράμματά της, ειδικά στο επίπεδο των χωρών. Αυτοί οι στόχοι αποτελούν απαραίτητη συνθήκη για την επίτευξη των συμφωνημένων σε διεθνές επίπεδο στόχων ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένων όλων των Στόχων Ανάπτυξης της Χιλιετίας (Millennium Development Goals).

Ιδρύματα, ακαδημαϊκοί, κυβερνητικοί και μη κυβερνητικοί οργανισμοί στην Ευρώπη, τα Βαλκάνια και τη Μέση Ανατολή συνεργάζονται και δραστηριοποιούνται στο ζήτημα της ισότητας των φύλων. Το δίκτυο της Έδρας είναι προσεκτικά σχεδιασμένο στο να συμβάλει, ανεξάρτητα από τις γεωγραφικές θέσεις, στη συνεργασία Βορρά - Νότου και Νότου - Νότου, για την προώθηση ενός δημιουργικού διαλόγου και δράσης για τα προβλήματα και τις αρνητικές στάσεις στην κοινωνικοοικονομική, εκπαιδευτική και πολιτική σφαίρα. Από αυτήν την άποψη, το δίκτυο συνεργασίας επιδιώκει να εντοπίσει τις πραγματικές ανάγκες κάθε περιοχής και να ενεργήσει ως μια δημιουργική δεξαμενή έρευνας και ιδεών που υποστηρίζει την ανάπτυξη τοπικών πόλων για τη μείωση της διάστασης θεωρίας - πράξης στην ισότητα και την ενδυνάμωση των φύλων.

Δίκτυο Συνεργασίας της Έδρας

Ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης

1. Università di Roma Tre – Department of Sciences of Education, Ιταλία
2. Universidade Lus fona de Humanidades e Tecnologias, Πορτογαλία
3. University of Lisbon, Πορτογαλία
4. Universitat Autnoma de Barcelona, Ισπανία
5. University of Maribor, Faculty of Arts, Σλοβενία
6. University of Oradea, Ρουμανία
7. Πανεπιστήμιο Πατρών, Ελλάδα
8. University of Presov, Σλοβακία
9. National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», Ουκρανία
10. Institute in social sciences and humanities research – “Euro-Balkan”, Σκόπια
11. Institute for Women’s Studies in the Arab World (IWSAW), Lebanese American University, Λίβανος
12. University Paul-Valéry Montpellier III, Γαλλία
13. University of Oulu, Φινλανδία
14. Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Ελλάδα
15. Escola Superior de Educaç o/Instituto Politécnico de Santarém, Πορτογαλία
16. Department of Educational Sciences, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Κυβερνητικοί Οργανισμοί

17. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού
18. Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως (OMBUDSMAN), Κύπρος
19. Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών, Κύπρος
20. Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου
21. Εθνικός Μηχανισμός για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως
22. Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Μη κυβερνητικοί Οργανισμοί

23. Παρατηρητήριο Ισότητας Κύπρου
24. Ερευνητικό Κέντρο Ισότητας Φύλου, Κύπρος
25. Mediterranean Institute of Gender Studies, Κύπρος
26. “Eurasia Art Collective”, Τουρκία

Ατομική συμμετοχή

27. Reza Eslami Somea, The Center for Human Rights, Peace and Democracy, Faculty of Law, Shahid Beheshti University, Iran
28. Fatima Sadiqi, University of Fez, Μαρόκο

▶ Για την επίτευξη των στόχων της, η έδρα αναλαμβάνει ένα σύστημα δραστηριοτήτων έρευνας, κατάρτισης, ενημέρωσης και τεκμηρίωσης στο πεδίο των γυναικείων σπουδών και των σπουδών φύλου.

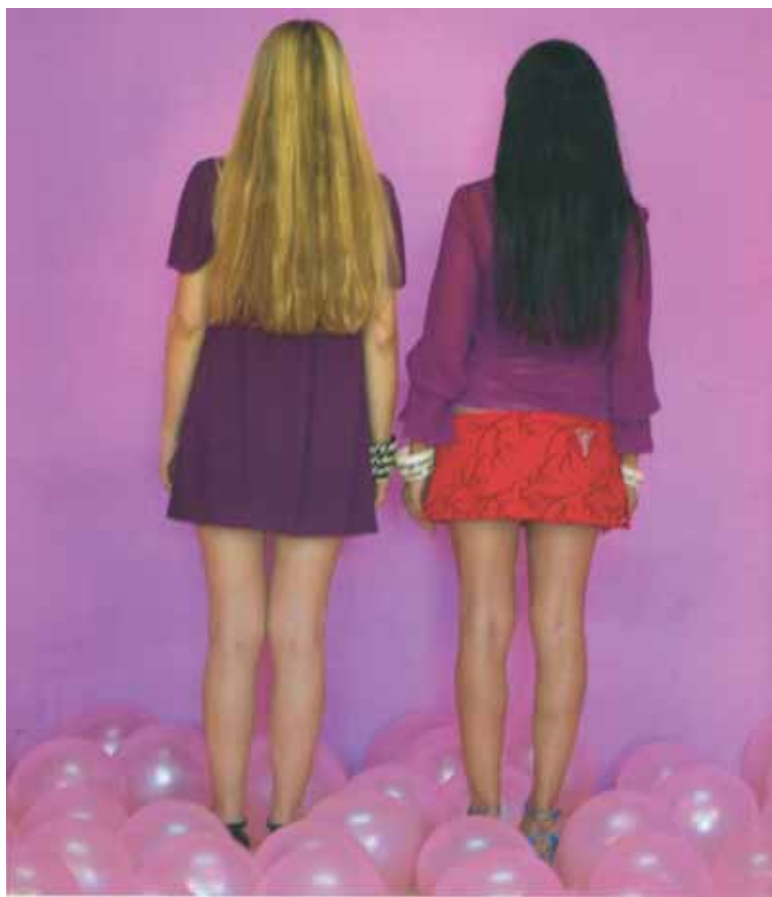
Στα πλαίσια αυτά, βρίσκονται σε εξέλιξη ερευνητικά προγράμματα, εκ των οποίων το ευρωπαϊκό πρόγραμμα "An indirect harmful effect of violence: Victimized the child and Revictimizing the woman-mother through her child's exposure to violence against herself" (VI.C.T.I.MS), το οποίο χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα ΔΑΦΝΗ III. Ο σκοπός του έργου είναι διπλός: Πρώτο, να προσεγγίσει το πρόβλημα της έμμεσης επιβλαβούς επίδρασης της βίας που δέχονται τα παιδιά που εκτίθενται σε περιβάλλον στο οποίο οι μητέρες είναι θύματα βίας, καθώς και να προωθήσει τη συνειδητοποίηση αυτής της επίδρασης εκ μέρους των γονέων. Δεύτερο, να προσεγγίσει το πρόβλημα της έλλειψης ερευνητικών δεδομένων και ευαισθητοποίησης στο θέμα αυτό. Το έργο είναι πρωτότυπο όσον αφορά στο περιεχόμενο και τη μεθοδολογία και τα αποτελέσματά του μπορούν να συμβάλουν στις τρέχουσες περιοχές πολιτικής προτεραιότητας της ΕΕ σχετικά με την έμμεση επιβλαβή επίδραση της βίας στα παιδιά. Συντονιστής του έργου είναι το Πανεπιστήμιο Κύπρου – Έδρα UNESCO, ενώ το δίκτυο συνεργασίας του απαρτίζουν τρεις εταίροι της Έδρας UNESCO και δεκαπέντε συνεργαζόμενοι φορείς - εταίροι (Κυβερνητικοί και μη κυβερνητικοί Οργανισμοί) στις συμμετέχουσες χώρες.

Ένα άλλο ερευνητικό πρόγραμμα σε εξέλιξη είναι «Ο Έμφυλος Χάρτης στην Εκπαίδευση της Κύπρου: Τα εκπαιδευτικά Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης». Η Έδρα UNESCO σε συνεργασία με την Ερευνητική Μονάδα «Κέντρο Σπουδών Φύλου» στο Πανεπιστήμιο Κύπρου έχουν αναλάβει το έργο αυτό, με την επιχορήγηση του Μηχανισμού για τα Δικαιώματα της Γυναίκας του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας τάξης. Σκοπός του έργου είναι να ερευνηθεί, αποτυπωθεί και κριτικά παρουσιαστεί ο ποσοτικός και ποιοτικός Έμφυλος Χάρτης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση της Κύπρου.

Άλλες δραστηριότητες αναφέρονται στη διοργάνωση της τελετής εγκαθίδρυσης της Έδρας και του Διεθνούς Συνεδρίου που την ακολούθησε με θέμα τη χαρτογράφηση της έρευνας και των πρακτικών που ακολουθούνται στα θέματα της ισότητας των φύλων μέσα από την τοπική και τη διεθνή σκοπιά.

Η Τελετή της Εγκαθίδρυσης της Έδρας πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή 22 Οκτωβρίου 2010, στην Αίθουσα Τελετών του Πανεπιστημίου Κύπρου. Τα εγκαίνια της Έδρας τέλεσε ο Πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων κ. Μάριος Καρογιάν. Η Γενική Διευθύντρια της UNESCO Mrs Irina Bokova σε οπτικογραφημένο μήνυμά της ειδικά για αυτή την τελετή συνεχάρη επίσης τον Πρύτανη του Πανεπιστημίου Κύπρου και την κάτοχο της Έδρας καθηγήτρια Μαίρη Κουτσελίνη για την εγκαθίδρυση της νέας αυτής έδρας, αναλύοντας παράλληλα τη σπουδαι-

ότητα των εδρών στην προώθηση της διαπανεπιστημιακής συνεργασίας στο θέμα της προώθησης της ισότητας των δύο Φύλων. Την κ. Bokova εισήγαγε η Υπεύθυνη της UNESCO για θέματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης Bahri Sonia, η οποία παρουσίασε το σκοπό και το δίκτυο των Εδρών UNESCO.

SORRY TO BURST YOUR BUBBLE BUT GENDER ISSUES STILL UNRESOLVED TODAY

Στα πλαίσια της εγκαθίδρυσης της Έδρας διοργανώθηκε η Έκθεση *Washing-Up Ladies*, των Λία Λαπήθη και Μαριάννα Καφαρίδου, με στόχο να προβληματίσει μέσω της τέχνης και να συμβάλει στην υπέρβαση των αρνητικών στερεοτύπων εις βάρος της γυναίκας. Με ειρωνική διάθεση οι δύο καλλιτέχνες επιχείρησαν μια αποδόμηση του καθιερωμένου προτύπου που επιβάλλεται κοινωνικά στη γυναίκα και έδωσαν ερεθίσματα για αναθεώρηση του στάτους και του ρόλου της στο σύγχρονο κόσμο.

Στην εκδήλωση συμμετείχαν επίσης τα πανεπιστήμια-εταίροι της Έδρας με τους πρυτάνεις και τους αντιπροσώπους των Πανεπιστημίων τους, αξιωματούχοι-εκπρόσωποι της UNESCO, οι Κυβερνητικές και μη Κυβερνητικές οργανώσεις που συμμετέχουν στις δραστηριότητες της Έδρας, πολιτικοί, κοινωνικοί και πολιτιστικοί παράγοντες της Κύπρου και Ελλάδας, η Συμβουλευτική Επιτροπή της Έδρας με τους συμμετέχοντες υπουργούς και άλλους εκπροσώπους κυβερνητικούς και ανεξάρτητους αξιωματούχους και ακαδημαϊκοί από Κύπρο, Ελλάδα και το διεθνή χώρο.

Στις προγραμματιζόμενες δραστηριότητες της Έδρας εντάσσεται η διοργάνωση του διεθνούς Συνεδρίου με τίτλο «Human Rights and Violent Behaviour: The Social and Educational Perspective», το οποίο θα πραγματοποιηθεί στις 18 και 19 Νοεμβρίου 2011 στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Περισσότερες πληροφορίες για το Συνέδριο και την Έδρα γενικά μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα της: <http://www.ucy.ac.cy/goto/unesco/el-GR/Home.aspx>

Δίκτυο Εταιρικών Σχολείων UNESCO

Πραγματοποιήθηκε στις 17-18 Μαρτίου 2011 στο Λύκειο Αγίου Γεωργίου Λάρνακας το 34ο Παγκύπριο Συμπόσιο Εταιρικών Σχολείων UNESCO Κύπρου. Σε συνέχεια του προγράμματος για προσέγγιση των μνημείων της Κύπρου με πρωτοτυπία και δημιουργικότητα, οι μαθητές και οι επόπτες καθηγητές των 17 Εταιρικών σχολείων της Κύπρου ασχολήθηκαν φέτος με το Νεολιθικό οικισμό της Χοιροκοιτίας. Στο Συμπόσιο συμμετείχαν επίσης δύο σχολεία από την Ελλάδα, το Κολλέγιο Ψυχικού και το Κολλέγιο Αθηνών, που παρουσίασαν εργασίες για τους νεολιθικούς οικισμούς στο Διμήνι και στο Σέσκλο και για το νεολιθικό σπήλαιο της Αλεπότρυπας αντίστοιχα. Οι εργασίες και τα δράματα που παρουσιάστηκαν από τα σχολεία της Κύπρου ήταν:

- «Οι ασχολίες και οι θρησκευτικές δοξασίες των κατοίκων της Χοιροκοιτίας», δραματοποιημένη αναπαράσταση από το Λύκειο Αγίου Γεωργίου.
- «Ο τρόπος συλλογής τροφής των κατοίκων της Χοιροκοιτίας», δρώμενο των μαθητών του Δημοτικού Σχολείου Αγίου Λαζάρου Α'.
- Διαφημιστική ταινία «Έλα στη Χοιροκοιτία», ΙΒ' Λανίτειο Δημοτικό Σχολείο.
- «Ταφικά έθιμα της Χοιροκοιτίας. Φιλοσοφική ασύγχρονη σύγκρισή τους με αρχέγονες παραδόσεις προ-Κολομβιανών φυλών στο πλαίσιο της παγκόσμιας συναντίληψης κουλτούρων και πολιτισμών», Λύκειο Κύκκου Α'.
- «Μια λίθινη ιστορία», θεατρικό δρώμενο από το Δημοτικό Σχολείο Αγίου Ανδρέα
- «Σύγκριση οικισμού Χοιροκοιτίας με τον οικισμό της Λέμπας, Χαλκολιθικής περιόδου», χοροδράμα από το Γ' Δημοτικό Σχολείο Πάφου.
- «Το ειδώλιο της Χοιροκοιτίας και η ιστορία του», από το Γυμνάσιο Διανέλλου και Θεοδότου και το Δημοτικό Σχολείο Ακρόπολης.
- «Οικοδομώντας σήμερα το χθες. Αρχιτεκτονικό σχέδιο του σπιτιού της Χοιροκοιτίας», αναπαράσταση σε ταινία από το Περιφερειακό Γυμνάσιο Πέρα Χωρίου και Νήσου και το Γυμνάσιο Λατσιών.
- «Συνάντηση μ' έναν αρχαιολόγο», παρουσίαση ταινίας με αποσπάσματα της συζήτησης μαθητών του The Heritage Private School με την αρχαιολόγο Άννα Μαραγκού.
- Εικονογράφηση ενδυμάτων και αξεσουάρ εμπνευσμένων από το χώρο και την εποχή της Χοιροκοιτίας», Τεχνική Σχολή Λάρνακας.
- «Η καθημερινή ζωή των ανθρώπων της Χοιροκοιτίας μέσα από κόμικς», Λανίτειο Λύκειο Β'.
- Διατροφικές συνήθειες των κατοίκων του νεολιθικού οικισμού της Χοιροκοιτίας», Λύκειο Κύκκου Πάφου.
- «Αειφόρος αρχιτεκτονική, παραδοσιακές τεχνικές – νέες προσεγγίσεις», Λανίτειο Λύκειο Α'.
- «Σταθμός του σήμερα η Χοιροκοιτία», Λύκειο Εθνάρχη Μακαρίου Γ' Πάφου
- «Χοιροκοιτία και Νεολιθικοί οικισμοί της Ανατολικής Μεσογείου», Παγκύπριο Γυμνάσιο.

Το 11ο Μαθητικό Συμπόσιο του Δικτύου Λυκείων Αττικής του Προγράμματος Εταιρικών Σχολείων UNESCO πραγματοποιήθηκε στις 25 – 26 Φεβρουαρίου 2011 στην Ελληνογαλλική Σχολή Ουρσουλινών. Το γενικό θέμα του Συμποσίου ήταν «Νέοι και διαδίκτυο» και σε αυτό συμμετείχε αντιπροσωπεία από τα εταιρικά σχολεία της Κύπρου (Λανίτειο Λύκειο Α', Λανίτειο Λύκειο Β', Λύκειο Αγίου Γεωργίου Λάρνακας, Λύκειο Κύκκου Πάφου, Παγκύπριο Γυμνάσιο). Στόχος του Συμποσίου ήταν η ενημέρωση των μαθητών σε θέματα εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας μέσω διαδικτύου, καθώς επίσης και ο προβληματισμός για ζητήματα ασφαλούς πλοήγησης στο διαδίκτυο, για την πειρατεία και τα πνευματικά δικαιώματα των καλλιτεχνών, για την κατάχρηση του διαδικτύου και την επίδρασή του στις διαπροσωπικές σχέσεις και την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου. Ανάμεσα στις παρουσιάσεις και προβολές που έγιναν περιλαμβάνονται:

- «**Διαδίκτυο χωρίς δίκτυα: Οδηγός ασφαλούς πλοήγησης**»
- «**Το χρονικό του Homo-Facebook**»
- «**Ο γύρος του κόσμου σε 80 κλικ**»
- «**STATUS ONLINE**»(ταινία)
- «**Ελεύθερος χρόνος π.Δ – μ.Δ**»
- «**Πειρατεία στη μουσική και διαδίκτυο**»

Στα πλαίσια των δραστηριοτήτων των Εταιρικών Σχολείων UNESCO Κύπρου πραγματοποιήθηκε στις 8 Δεκεμβρίου 2010 εκδήλωση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, με γενικό θέμα «Ενσυναίσθηση – Αποκλεισμός – Πολλαπλή Ταυτότητα». Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα Τελετών του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου και την ευθύνη της διοργάνωσης είχαν τα Ενιαία Λύκειο Κύκκου Α' Λευκωσίας και το Δημοτικό Σχολείο Αγίου Ανδρέα (Κύκλος Β'). Οι παρουσιάσεις που έγιναν στη διάρκεια της εκδήλωσης αποσκοπούσαν στον προβληματισμό των μαθητών για τους παράγοντες που διαμορφώνουν την εικόνα του «άλλου», στην ευαισθητοποίησή τους σε θέματα Κοινωνικού Αποκλεισμού και την καλλιέργεια ενσυναίσθησης. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάστηκαν τα θέματα: «Η οικονομολογία του οικονομικού μετανάστη μέσα από σκίτσα παιδιών προσχολικής και σχολικής ηλικίας νηπιαγωγείου και πρώτου κύκλου Δημοτικού», «Η επιστήμη της διαπολιτισμικής αγωγής και ο ρόλος της στη διαμόρφωση ενεργού πολίτη μέσα από ανάλυση περιεχομένου αποκλειστικών και αντιαποκλειστικών παραμυθιών» και «Η οικονομολογία του άλλου μέσα από σκίτσα και φωτογραφίες διδακτι-σμένα από αναπαραστάσεις του «άλλου» στα ΜΜΕ και τις προκαταλήψεις του κοινωνικού και οικογενειακού τους περιβάλλοντος. Η αξιοποίηση σκίτσων για την εξέταση των υφιστάμενων στερεοτύπων αποδεικνύεται ενδεικτική των στάσεων απέναντι στη διαφορετικότητα και των αυτόματων κατηγοριοποιήσεων που κάνουν τα παιδιά. Με δεδομένο ότι η εικόνα και γενικά τα οπτικά ερεθίσματα ασκούν σημαντική επίδραση στη διαμόρφωση αντίληψων, τονίστηκε η σημασία της λειτουργικής ενσωμάτωσης στη διαδικασία μάθησης παι-δαγωγικών μέσων που θα προωθούν τη διαπολιτισμική αγωγή, την ενσυναίσθηση και την αποδόμηση της αρνητικής εικόνας του «άλλου» που διαμορφώνεται στη βάση προκαταλήψεων.

ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα Νοτιοανατολικής Μεσογείου (SEMEP)

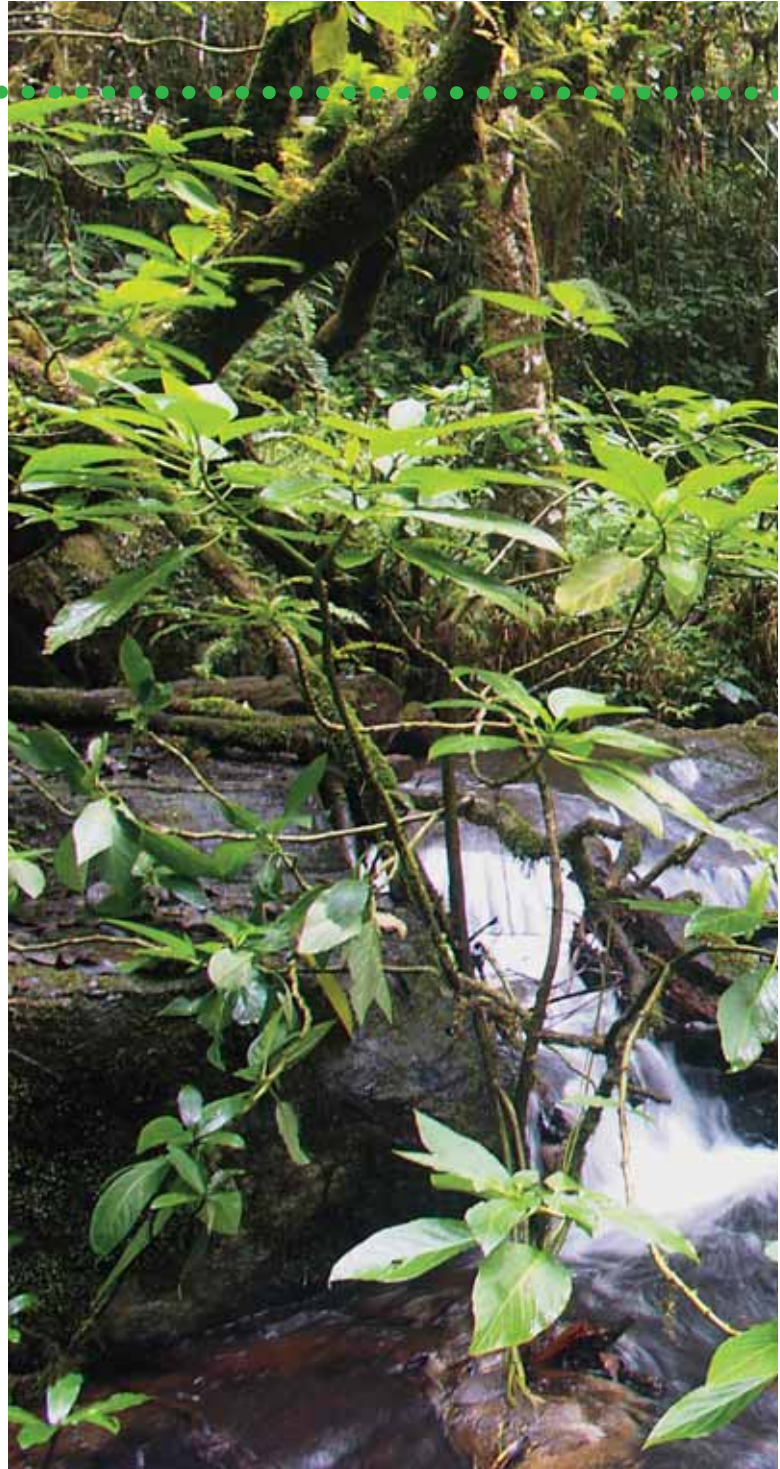
Πραγματοποιήθηκε το 2ο Παγκύπριο Συνέδριο μαθητών του προγράμματος SEMEP στο κέντρο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στον Πεδουλά, υπό την ευθύνη της Επιθεώρησης Φυσιογνωστικών, Βιολογίας και Γεωγραφίας του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και σε συνεργασία με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου. Ο γενικός στόχος της σχολικής χρονιάς 2010-2011 για τα σχολεία του δικτύου SEMEP ήταν «Καλλιέργεια ειρηνικής συμβίωσης μέσω του Πολιτισμού και της Επιστήμης». Οι υπόλοιπες χώρες που συμμετέχουν στο δίκτυο είναι: Αίγυπτος, Βουλγαρία, Ελλάδα, Ιορδανία, Ισραήλ, Ιταλία, Κροατία, Μάλτα, Παλαιστίνη, Ρουμανία, Σλοβενία, Τουρκία. Το πρόγραμμα αποσκοπεί στην προώθηση της επιστημονικής μεθοδολογίας στους μαθητές και την ανάπτυξη ολιστικών προσεγγίσεων, που θα περιλαμβάνουν στοιχεία από την οικολογία, το περιβάλλον, την ιστορία, την οικονομία καθώς επίσης και κοινωνικό-πολιτικά ζητήματα, θέματα υγείας και ηθικά διλήμματα. Θεωρείται επίσης σημαντικό να αποκτήσουν οι μαθητές προσωπικές εμπειρίες και επιστημονικές προσεγγίσεις που θα συνδέονται παράλληλα με τον ευρύτερο στόχο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Οι εργασίες που παρουσιάστηκαν από τους μαθητές στη διάρκεια του Συνεδρίου σχετίζονταν με τα πιο κάτω θέματα:

- Κυκλάμινα
- Η ποιότητα του πόσιμου νερού στην πόλη Χρυσοχούς
- Κινητό: χρήση και κατάχρηση
- Ερημοποίηση, η έρπουσα καταστροφή της Κύπρου
- Παχυσαρκία
- Αποδημητικά πουλιά. Στάσεις και γνώσεις.
- Βιοποικιλότητα οργανισμών στον ποταμό «Βρυσάκι»
- Βιταμίνη C σε πορτοκάλια
- Βιοποικιλότητα μυκήτων του δάσους Πάφου
- Κύπρος νήσος των Αγίων

Επίσης, ο Δρ Κωνσταντίνος Φάνης, εθνικός συντονιστής του προγράμματος SEMEP για τα σχολεία της Κύπρου, αναφέρθηκε συνοπτικά, μεταξύ άλλων, σε μία εξελικτική μελέτη που πραγματοποιείται από το Ανοικτό Πανεπιστήμιο της Αγγλίας για τα σαλιγκάρια, τις αλλαγές που παρατηρούνται στη δομή και τη συμπεριφορά τους ανάλογα με την αλλαγή της θερμοκρασίας του οικοσυστήματος και την προσαρμογή τους σε διαφορετικά περιβάλλοντα ώστε να αποφύγουν τους θηρευτές τους.

Εκτός από το διήμερο παρουσιάσεων και δραστηριοτήτων στον Πεδουλά, οι μαθητές του δικτύου SEMEP είχαν την ευκαιρία να επισκεφτούν στη διάρκεια της χρονιάς άλλα περιβαλλοντικά κέντρα, πάρκο άγριας ζωής, σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων, Πανεπιστήμιο, Νοσοκομείο, Ινστιτούτο Έρευνας και Γενετικής, εργοστάσιο ζυθοποιίας, ιχθυοτροφείο, αμμόλοφους και φάρμα σαλιγκαριών. Σημειώνεται, τέλος, ότι το ετήσιο συνέδριο των συντονιστών του SEMEP πραγματοποιείται το Μάιο 2011 στην Κύπρο, με συμμετοχή εκπροσώπων από τις υπόλοιπες χώρες της Νοτιοανατολικής Μεσογείου που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα. Την ευθύνη της διοργάνωσης έχουν το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και η Εθνική Επιτροπή UNESCO.

Διεθνές Έτος Δασών

Η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ ανακήρυξε το 2011 ως Διεθνές Έτος Δασών, με στόχο την ευαισθητοποίηση σε θέματα διατήρησης και αειφόρου ανάπτυξη όλων των δασών. Η σημασία τους για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, των κλιματικών συνθηκών και της ισορροπίας του οικοσυστήματος είναι τεράστια. Τα δάση παρέχουν καταφύγιο σε χιλιάδες είδη, αποτελούν πηγή τροφής, θεραπείας και νερού, απορροφούν διοξείδιο του άνθρακα, αποτρέπουν τις πλημμύρες, την ερημοποίηση και τη διάβρωση του εδάφους. Όλα τα πιο πάνω τα καθιστούν ζωτικής σημασίας για την επιβίωση και την ευημερία των ανθρώπων σε όλο τον κόσμο.

Πηγή ζωής

Υπολογίζεται ότι 1.6 δισεκατομμύρια άνθρωποι – συμπεριλαμβανομένων περισσότερων από 2000 πολιτισμών – εξαρτώνται από τα δάση για την επιβίωσή τους. Εκτός από τροφή και καταφύγιο, τα δάση παρέχουν ξυλεία και άλλα προϊόντα, που αγγίζουν περίπου το 5% στο σύνολο του διεθνούς εμπορίου αγαθών.

Χάρη στην ποικιλία διαφορετικών τύπων δασών – σε τροπικές, υπό-τροπικές, Μεσογειακές και αρκτικές περιοχές – ζουν στο

καθένα από αυτά διαφορετικά είδη ζώων και άλλων ζωντανών οργανισμών. Το 80% της βιοποικιλότητας του πλανήτη εξαρτάται από τη διατήρηση υγιών δασικών οικοσυστημάτων. Ιδιαίτερα τα τροπικά δάση είναι εξαιρετικά πλούσια από αυτή την άποψη.

Τα δάση παίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στον κύκλο του άνθρακα: λειτουργούν ως αποθήκες, απορροφώντας καυσαέριο και αποτρέποντας την απελευθέρωσή του στην ατμόσφαιρα. Σήμερα υπάρχει περισσότερο διοξείδιο του άνθρακα αποθηκευμένο στα δάση παρά στην ατμόσφαιρα της γης, γι' αυτό και ο ρόλος των δασών έχει ελκύσει την προσοχή της διεθνούς κοινότητας στις συζητήσεις για τις κλιματικές αλλαγές.

Η ταχύτατη αύξηση του πληθυσμού, η ανεξέλεγκτη αποψίλωση και οι πυρκαγιές αποτελούν σήμερα τους μεγαλύτερους κινδύνους για τα τροπικά δάση.

Για περισσότερες πληροφορίες και πώς μπορεί κανείς να αναμειχθεί σε δραστηριότητες του Διεθνούς Έτους Δασών περιλαμβάνονται στην ιστοσελίδα: <http://www.un.org> και στην ιστοσελίδα του Τμήματος Δασών Κύπρου: <http://www.moa.gov.cy>

Ο ΟΗΕ ενέκρινε τη δημιουργία μιας Διακυβερνητικής Πλατφόρμας για τη Βιοποικιλότητα και τα Οικοσυστήματα (Intergovernmental Science Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services - IPBES), με στόχο την ευαισθητοποίηση των πολιτικών, των οργάνων λήψης αποφάσεων και του ευρύτερου κοινού για τις καταστροφικές συνέπειες της απώλειας της βιοποικιλότητας και την αξιοποίηση της επιστημονικής γνώσης στη λήψη μέτρων για προστασία της χλωρίδας, της πανίδας και των ευαίσθητων οικοσυστημάτων. Η απόφαση για τη σύσταση του IPBES αποτέλεσε την κατάληξη του Διεθνούς Έτους Βιοποικιλότητας (2010) στο οποίο η UNESCO δραστηριοποιήθηκε ενεργά και είναι τώρα ένας από τους διεθνείς οργανισμούς που θα λάβουν μέρος στη διαμόρφωση του προγράμματος δράσης του νέου αυτού σώματος, μαζί με τη Γραμματεία της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλομορφία, το Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών, τη Διεθνή Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας και το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα του ΟΗΕ. Η IPBES θα λειτουργεί στο πρότυπο του Διακυβερνητικής Επιτροπής για τις Κλιματικές Αλλαγές.

ΝΕΑ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ UNESCO

Κινητοποίηση UNESCO για προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς σε Τυνησία, Αίγυπτο και Λιβύη

Η Γενική Διευθύντρια της UNESCO Irina Bokova έκανε έκκληση σε εμπειρογνώμονες και σε συνεργαζόμενους φορείς του Οργανισμού να συνδράμουν στη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς στην Τυνησία, την Αίγυπτο και τη Λιβύη. Ανέφερε ότι είναι συγκινητική η αντίδραση των κατοίκων των τριών χωρών να προστατεύσουν την πολιτιστική τους κληρονομιά σε μια περίοδο που η πολιτική αστάθεια την καθιστά ευάλωτη. Εντούτοις, έγιναν ήδη αναφορές για καταστροφές και κλοπές από μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους και βιβλιοθήκες. Ανάμεσα στα μέτρα που λήφθηκαν είναι η αποστολή εμπειρογνομόνων στην Αίγυπτο και την Τυνησία για εκτίμηση της κατάστασης και επικοινωνία με το νέο προσωπικό των υπουργείων Πολιτισμού των δύο χωρών για την αξιολόγηση των αναγκών που προέκυψαν, τη βοήθεια σε θέματα παρεμπόδισης της παράνομης εμπορίας πολιτιστικών αγαθών και τη σύσταση ενός Σχεδίου Δράσης για τη βραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη προστασία τους. Η Γενική Διευθύντρια υπογράμμισε επίσης την ανάγκη να μεταδοθεί στους νέους το μήνυμα ότι η πολιτιστική κληρονομιά της χώρας είναι δική τους κληρονομιά, που συνδέεται με την ταυτότητά τους και ταυτόχρονα μπορεί να αξιοποιηθεί ως φορέας δημοκρατίας και διαπολιτισμικής προσέγγισης. Η προσπάθεια στηρίζεται, μεταξύ άλλων, από τη Διεθνή Τελωνειακή Ένωση, την Interpol, το Διεθνές Κέντρο μελέτης της προστασίας και συντήρησης πολιτιστικής κληρονομιάς (ICCROM), το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων και Μνη-

μείων (ICOMOS), καθώς και από ιδιώτες. Εμπειρογνώμονες επεσήμαναν ότι υπάρχει ελλιπής πληροφόρηση από αξιόπιστες πηγές και υπό το βάρος των οικονομικών και κοινωνικών καταστάσεων έκτακτης ανάγκης παραμελείται η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς

Βραβείο Félix Houphouët-Boigny για την ειρήνη

Το πιο πάνω βραβείο απονέμεται κάθε χρόνο από το 1989 σε άτομα, φορείς και οργανώσεις που συμβάλλουν σημαντικά στην προώθηση, έρευνα και διατήρηση της ειρήνης, λαμβάνοντας υπόψη το Χάρτη του ΟΗΕ και το σύνταγμα της UNESCO. Για το 2010 το βραβείο απονεμήθηκε στην ομάδα «Γιαγιάδες της Plaza de Mayo» στην Αργεντινή. Πρόκειται για ένα μη κυβερνητικό οργανισμό που αγωνίζεται για την προστασία και προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ιδρύθηκε το 1977 για να συμβάλει στον εντοπισμό παιδιών που απήχθηκαν κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής δικτατορίας στην Αργεντινή. Συνέλεξαν στοιχεία για την τύχη 256 παιδιών και με τη βοήθεια ελέγχων DNA κατόρθωσαν να βρουν και να επιστρέψουν στις βιολογικές τους οικογένειες ορισμένα από αυτά. Επίσης, με δικές τους ενέργειες δημιουργήθηκε η Εθνική Τράπεζα Γενετικών Δεδομένων της Αργεντινής. Η οργάνωση προσπαθεί να διασφαλίσει ότι δε θα επαναληφθούν αντίστοιχες παραβιάσεις των δικαιωμάτων των παιδιών της χώρας και απαιτεί την ποινική δίωξη όσων ευθύνονται για την τραγωδία. Χάρη στις ακούραστες προσπάθειές των «Γιαγιάδων της Πλατείας Μαγο» περισσότερα από εκατό παιδιά μπόρεσαν να ξαναβρούν την ταυτότητά τους.

Με το ίδιο βραβείο για την ειρήνη τιμήθηκαν κατά τα προηγούμενα χρόνια, μεταξύ άλλων, οι Nelson Mandela, Shimon Peres και Yasser Arafat, και οι πρώην πρόεδροι Jimmy Carter (ΗΠΑ), Martti Ahtisari (Φινλανδία), Luiz Inacio Lula da Silva (Βραζιλία).

Συνεργασία UNESCO — Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Στίβου

Η UNESCO και η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Στίβου επέκτειναν τη συνεργασία τους για προώθηση της δυνατότητας του αθλητισμού να λειτουργεί σαν όχημα για ενσωμάτωση και κοινωνική συνοχή, ιδιαίτερα ανάμεσα στους νέους ανθρώπους. Η συνεργασία ανακοινώθηκε στις 4 Μαρτίου 2011 στη διάρκεια του Ευρωπαϊκού Πρωταθλήματος Κλειστού Στίβου στο Παρίσι. Οι δύο Οργανισμοί θα προχωρήσουν στην υλοποίηση κοινών προγραμμάτων, στα οποία συμπεριλαμβάνονται το «European Athletics – Young Leaders Forum» κατά τα επόμενα δύο Ευρωπαϊκά Πρωταθλήματα Στίβου στο Ελσίνκι (2012) και στη Ζυρίχη (2014). Σχεδιάζεται επίσης ένα κοινωνικό δίκτυο, το «European Young Leaders Community» με στόχο την προαγωγή του εθελοντισμού και κοινοτικών αναπτυξιακών προγραμμάτων στο στίβο.

Ο αθλητισμός παίζει σημαντικό ρόλο στη διάδοση των μηνυμάτων της UNESCO. Ήδη ο Οργανισμός συμμετέχει στη διοργάνωση δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη φυσική εκπαίδευση και τον αθλητισμό, για την καταπολέμηση διακρίσεων, την προώθηση της ανεκτικότητας, της δικαιοσύνης, της ειρηνικής συμβίωσης και του «ευ αγωνίζεσθαι» χωρίς τη χρήση απαγορευμένων ουσιών.

Πρόγραμμα ανάπτυξης τεχνολογιών πληροφορικής σε Πανεπιστήμια της Δυτικής Αφρικής

Η Γενική Διευθύντρια της UNESCO υπέγραψε με τον Πρόεδρο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης Δυτικής Αφρικής (UEMOA) μια συμφωνία για ενίσχυση των τεχνολογιών πληροφορικής σε Πανεπιστήμια της περιοχής τους, με χρη-

ματοδότηση της ΥΕΜΟΑ ύψους \$12 εκατ. Στόχος του προγράμματος είναι η επέκταση της χρήσης τεχνολογιών πληροφορικής ώστε να ενισχυθεί η μεταρρύθμιση που ήδη λαμβάνει χώρα σε κράτη μέλη της Ένωσης-ΥΕΜΟΑ (Μπενίν, Μπουρκίνα Φάσο, Ακτή Ελεφαντοστού, Νίγηρας, Μαλί, Γουινέα Μπισσάου, Σενεγάλη και Τόγκο). Η Ανώτατη Εκπαίδευση αποτελεί ζωτικό στοιχείο ανάπτυξης και η αξιοποίηση νέων τεχνολογιών είναι απαραίτητη, καθώς μπορεί να αξιοποιηθεί για τη δημιουργία ψηφιακών βιβλιοθηκών προσβάσιμων σε όλους και να διευκολύνει την ανταλλαγή ανάμεσα σε καθηγητές και φοιτητές και Πανεπιστημιακά Ιδρύματα στο Εξωτερικό.

UN WOMEN AGENCY

Τον Ιούλιο του 2010 η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών δημιούργησε το «UN WOMEN», ένα σώμα των Ηνωμένων Εθνών αρμόδιο για την ισότητα των φύλων και την ενδυνάμωση των γυναικών. Ο στόχος αυτός εντάσσεται στη μεταρρυθμιστική ατζέντα του ΟΗΕ και στις βασικές προτεραιότητες της ενδιάμεσης στρατηγικής της UNESCO (2008-2012). Παρόλο που σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στο θέμα της ισότητας των φύλων από την ίδρυση του ΟΗΕ, για πολλά χρόνια ο διεθνής Οργανισμός αντιμετώπιζε σοβαρές δυσκολίες στην προσπάθεια προώθησης της ισότητας των φύλων σε όλο τον κόσμο, κυρίως λόγω ανεπαρκούς χρηματοδότησης και απουσίας ενός αρμόδιου σώματος που να κατευθύνει και να συντονίζει τις προσπάθειες προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση. Το «UN Women» έρχεται να καλύψει αυτό ακριβώς το κενό. Οι κυριότεροι στόχοι του είναι:

- Η στήριξη των διακυβερνητικών σωμάτων, όπως της Επιτροπής για την υφιστάμενη θέση των γυναικών στη διαμόρφωση πολιτικής.

- Η αρωγή σε κράτη μέλη ώστε να εφαρμόσουν στρατηγικές για την προώθηση της ισότητας των φύλων, με την παροχή κατάλληλων τεχνικών και οικονομικών μέσων στις χώρες που το ζητούν και την ενθάρρυνση συνεργασιών με οργανώσεις πολιτών.

Η ισότητα των φύλων δεν είναι απλώς βασικό ανθρωπινό δικαίωμα, αλλά η επίτευξή της έχει τεράστιες κοινωνικο-οικονομικές προεκτάσεις, καθώς ενισχύει την παραγωγικότητα και την ανάπτυξη. Η πιο πρόσφατη έκθεση του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ για το χάσμα μεταξύ των δύο φύλων αναφέρει ότι, από στοιχεία 114 χωρών, πιο ανταγωνιστικές και ανεπτυγμένες είναι εκεί-

νες που διασφαλίζουν μεγαλύτερη ισότητα. Σε κάθε κοινωνία όμως εξακολουθούν να επικρατούν στερεότυπα και ανισότητες, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό. Συχνά οι γυναίκες στερούνται την πρόσβαση σε στοιχειώδη εκπαίδευση, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, αξιοπρεπή εργασία και αντιμετωπίζουν επαγγελματικό διαχωρισμό ή σε βάρος τους μισθολογικές διακρίσεις. Πέφτουν ευκολότερα θύματα βίαιης συμπεριφοράς και εκπροσωπούνται λιγότερο σε πολιτικά σώματα και σε όργανα λήψης αποφάσεων. Σύμφωνα με τη Michele Bachelet, την εκτελεστική διευθύντρια του «UN Women», η προώθηση της ισότητας των φύλων αποδεικνύεται καθοριστική για την υλοποίηση και των υπόλοιπων Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας, όπως την εξάλειψη της φτώχειας, την υγεία, την εκπαίδευση και το περιβάλλον, καθώς πλησιάζει η προθεσμία του 2015.

Διεθνές Πρόγραμμα Ανάπτυξης Επικοινωνιών

Στη διάρκεια της 55ης ετήσιας συνάντησης του Διεθνούς Προγράμματος για την Ανάπτυξη των Επικοινωνιών εγκρίθηκαν επιχορηγήσεις για 93 προγράμματα που στοχεύουν στην επέκταση των δυνατοτήτων για ελεύθερα, ανεξάρτητα και πλουραλιστικά μέσα επικοινωνίας σε αναπτυσσόμενες χώρες. Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε στην UNESCO στο Παρίσι, 22 – 24 Μαρτίου, και το συνολικό κόστος των επιχορηγήσεων των 93 προγραμμάτων, σε 65 χώρες, ανέρχεται σε \$2.3 εκατομμύρια, χάρη σε δωρεές 13 κρατών – μελών για το συγκεκριμένο σκοπό. Τα περισσότερα από τα εγκεκριμένα προγράμματα αφορούν στην Αφρική, που

αποτελεί άλλωστε και προτεραιότητα της UNESCO, ενώ άλλα 22 προγράμματα θα υλοποιηθούν στην Ασία και τον Ειρηνικό, 18 στη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική, 12 σε αραβικές χώρες και 2 στην Ευρώπη. Το καθένα από αυτά θα συμβάλει σε τουλάχιστον μία από τις προτεραιότητες του Διεθνούς Προγράμματος Ανάπτυξης Επικοινωνιών, που είναι: προώθηση της ελευθερίας έκφρασης και της πολυφωνίας των ΜΜΕ, ανάπτυξη κοινοτικών μέσων ενημέρωσης και καλλιέργεια δεξιοτήτων για επαγγελματίες των ΜΜΕ.

Ο Aimé Césaire στο Γαλλικό Πάνθεον

Τρία χρόνια μετά το θάνατό του ο βραβευμένος από την UNESCO ποιητής Aimé Césaire (1913-2008) τιμήθηκε από τη Γαλλική Δημοκρατία τον Απρίλιο του 2011 σε επίσημη τελετή στο Πάνθεον στο Παρίσι. Ο αναγνωρισμένος συγγραφέας και πολιτικός έχει πλέον το δικό του χώρο στο μνημείο που είναι αφιερωμένο σε εξεχουσες προσωπικότητες, μαζί με άλλους δύο Αφρικανούς, τον Toussaint Louverture (1743-1803) και τον Louis Delgrès (1766-1802). Σύμφωνα με την επιθυμία του Aimé Césaire, οι στάχτες του παρέμειναν στη Μαρτινίκα.

Το 2004, με την ευκαιρία του Διεθνούς Έτους Ανάμνησης του Αγώνα κατά της δουλείας και της κατάργησής της, η UNESCO ανένευσε στον Aimé Césaire το βραβείο Toussaint Louverture, ως αναγνώριση της συμβολής του στον αγώνα κατά του ρατσισμού και στην καλλιέργεια της ανεκτικότητας. Ήταν επίσης υποψήφιος για το βραβείο Νόμπελ Ειρήνης το 2006.

«Ο πολιτισμός πρέπει συνδυάζεται με την ανθρωπιστική βοήθεια, και να είναι στενά συνδεδεμένος με τις στρατηγικές ανάπτυξης».
(Irina Bokova, Γενική Διευθύντρια UNESCO)

Αϊτή

Σχεδόν 90% των σχολείων του Δυτικού τμήματος της Αϊτής καταστράφηκαν μετά τον σεισμό που έπληξε τη χώρα το 2010. Η UNESCO ανέπτυξε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα επείγουσας ανάγκης και επιμόρφωσε περισσότερους από 3.000 εκπαιδευτικούς για το χειρισμό τραυματικών εμπειριών στα παιδιά.

Νίγηρας

Ολοκληρώνεται τον Αύγουστο του 2011 το πρόγραμμα της UNESCO «Ανθρώπινα δικαιώματα και εκπαίδευση για τον περιορισμό της φτώχειας» με την εκπαίδευση γυναικών και την παράλληλη δραστηριοποίησή τους σε εργασίες που αποφέρουν εισόδημα. Το πρόγραμμα είχε επιχορηγηθεί από το Λουξεμβούργο, την Κύπρο, το Μονακό και την Ανδόρρα.

Πολιτιστική Ποικιλομορφία

31 Προγράμματα και δράσεις σε αναπτυσσόμενα κράτη επιχορηγήθηκαν από το Διεθνές Ταμείο για την Πολιτιστική Ποικιλομορφία της UNESCO. Στόχος των εγκεκριμένων προγραμμάτων είναι η δημιουργία και στήριξη πολιτιστικών φορέων στις χώρες αυτές, η ανάπτυξη δεξιοτήτων για την ανάδειξη της ποικιλομορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων και η στήριξη συνεργασιών για τον πολιτισμό και την αειφόρο ανάπτυξη.

Μπανγκλαντές

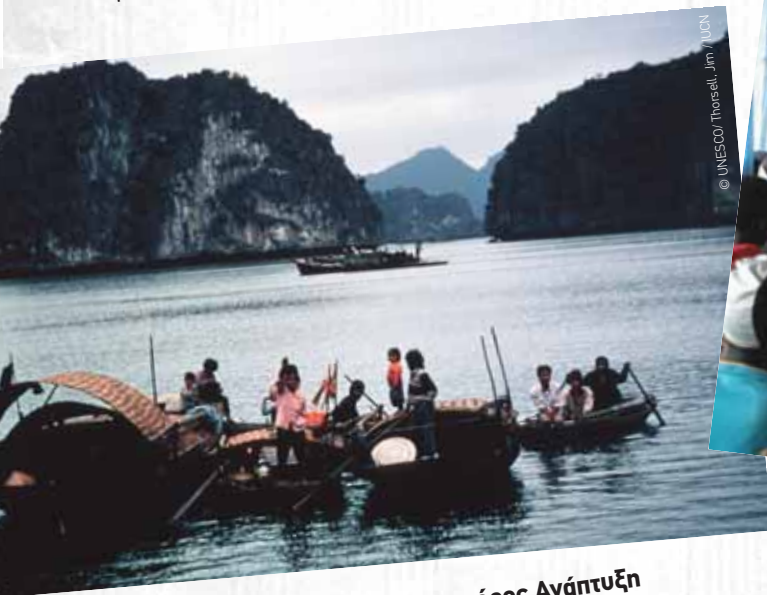
Η UNESCO εργάζεται για τον περιορισμό του αναλφαριθμισμού και την παροχή ίσων ευκαιριών στα δύο φύλα. Στο Μπανγκλαντές έχουν αυξηθεί οι θέσεις διδασκαλίας για γυναίκες ώστε να ενθαρρύνεται η παρακολούθηση σχολείου από κορίτσια.

© UNESCO / Aurora Altirica

Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη

Η UNESCO και το Συμβούλιο της Ευρώπης προωθούν ένα σχέδιο για τη «Συμπερίληψη των παιδιών Ρομά και άλλων περιπλανώμενων παιδιών στο εκπαιδευτικό σύστημα», αρχίζοντας από την προσχολική εκπαίδευση. Σύμφωνα με στοιχεία, μόνο 25% αυτών των παιδιών παρακολουθούν δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

© UNESCO / Thorsell, Jim / UNOH

Παγκόσμια Κληρονομιά και Αειφόρος Ανάπτυξη

Ομάδες από έξι φυσικούς χώρους παγκόσμιας κληρονομιάς στην Ασία συνεργάστηκαν με συμβούλους επιχειρήσεων της Shell σε σεμινάρια για την ανάπτυξη δεξιοτήτων σχετικά με την εφαρμογή επιχειρηματικών στρατηγικών που να διασφαλίζουν την αειφόρο ανάπτυξη των επιλεγμένων χώρων. Για το 2010 συμμετείχαν μεταξύ άλλων το Manas National Park (Ινδία), το Ha Long Bay (Βιετνάμ) και το Gunung Mulu National Park (Μαλαισία).

© UNESCO

Αφγανιστάν

Στα πλαίσια των δράσεων για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών, διοργανώθηκε στην UNESCO έκθεση φωτογραφίας σχετικά με τη ζωή γυναικών δημοσιογράφων, καλλιτεχνών και ακτιβιστών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, που έρχονται αντιμέτωπες με φραγμούς στη δημόσια ζωή. Παράλληλα, πραγματοποιήθηκαν συνέδρια για το ρόλο των γυναικών στη βιώσιμη ανάπτυξη και για την ενθάρρυνση επενδύσεών τους στο συγκεκριμένο τομέα.

© UNESCO / Damir Hoyka

Εκπαίδευση κατά του AIDS και HIV

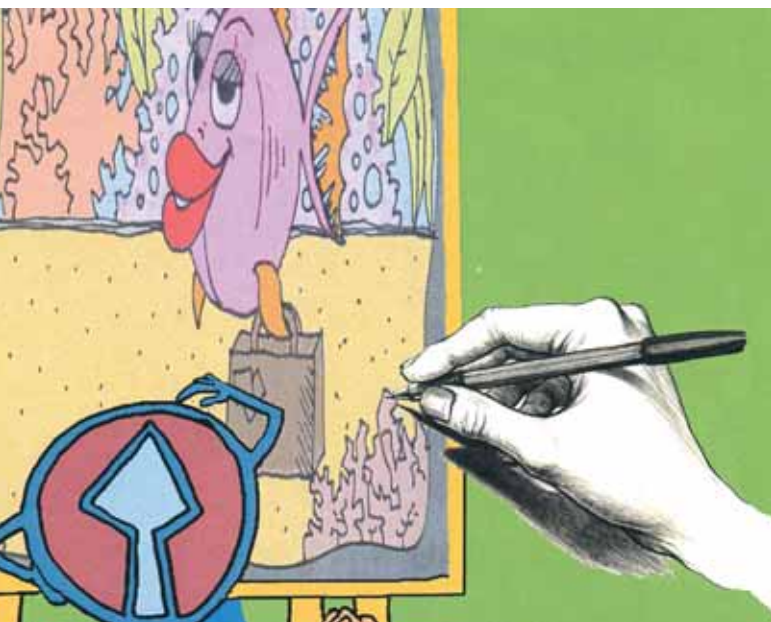
Η UNESCO υλοποίησε το πρόγραμμα «Building knowledge, skills and hope: HIV and AIDS Education for African Children» σε 4 αφρικανικές χώρες όπου εξαπλώνεται ραγδαία ο ιός (Αγκόλα, Λεσόθο, Ναμίμπια, Σουαζιλάνδη). Ένα ανάλογο πρόγραμμα ενημέρωσης και εκπαίδευσης για πρόληψη και αντιμετώπιση του ιού υλοποιείται σε άλλες 17 χώρες σε συνεργασία με το Ταμείο OPEC για Διεθνή Ανάπτυξη.

Έκθεση φωτογραφίας

Ο αναβάτης της Madara, Βουλγαρία

Η Κυπριακή Εθνική Επιτροπή UNESCO σε συνεργασία με την Πρεσβεία της Βουλγαρίας στην Κύπρο, διοργάνωσε το Νοέμβριο έκθεση φωτογραφίας με μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς των δύο χωρών. Μαζί με τα μνημεία της Κύπρου - Χοιροκίτια, βυζαντινές εκκλησίες, Παλαίπαφος και Νέα Πάφος - παρουσιάστηκαν η εκκλησία της Βογανα, οι λαξευτές εκκλησίες του Ιβανονο, οι θρακικοί τάφοι του Kazanlak και Sveshtari, η αρχαία πόλη της Nessebar, το μοναστήρι της Ρίλα και οι βιότοποι Srebarna και Pirin. Δόθηκε έτσι η ευκαιρία στους επισκέπτες να γνωρίσουν και να προσεγγίσουν συγκριτικά τα μνημεία των δύο χωρών..

Διαγωνισμός PATRIMONITO

Στα πλαίσια της ευαισθητοποίησης των νέων για θέματα προστασίας των μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς και βιώσιμου Τουρισμού, το Κέντρο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO διοργάνωσε διαγωνισμό σχεδιασμού εικονογραφημένης ιστορίας με ήρωα τον PATRIMONITO. Η Κυπριακή Εθνική Επιτροπή αξιολόγησε τις συμμετοχές που στάλθηκαν από μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Κύπρου και επέλεξε δύο από αυτές για να διαγωνιστούν σε διεθνές επίπεδο. Οι μαθητές που διακρίθηκαν είναι:

Δημητρίου Ιάκωβος, *Λύκειο Εθνάρχη Μακαρίου Γ', Πάφος*

Κυριακή Ζήνωνος, Γιώργος Κουρτίδης, Ροδόλφος Κουρτίδης, Άουρα Λοΐζου, Χριστίνα Μιχαήλ, Ανδρέας Παναγή, Πελοπίδας Χαρπίδης, *Γυμνάσιο Παναγίας Θεοσκεπάστης*

Ελευθερία Παντελή, Χριστίανα Παπακυριάκου, Ευθυμία Χαραλάμους, *Λύκειο Αραδίππου*

Η Γενική Διευθύντρια της UNESCO Irina Bokova απευθύνει χαιρετισμό στα εγκαίνια των εκδηλώσεων της Κύπρου (Οκτώβριος 2010). Αριστερά: ο Γενικός Γραμματέας της Κυπριακής Εθνικής Επιτροπής UNESCO Παύλος Παρασκευάς. Δεξιά: ο Πρέσβης της Κύπρου στη Γαλλία και Πρέσβης στην UNESCO Κορνίλιος Κορνιλιού.

Μόνιμη Αντιπροσωπεία

Η Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Κύπρου στην UNESCO, στα πλαίσια των δραστηριοτήτων της για την ανάδειξη διαφορετικών όψεων του πολιτισμού της Κύπρου, διοργάνωσε με επιτυχία εκθέσεις και παραστάσεις στο χώρο εκδηλώσεων του Οργανισμού. Τον Οκτώβριο του 2010 φιλοξενήθηκε έκθεση λευκαρίτικου κεντήματος, σε συνεργασία με το Λεβέντιο Μουσείο, έκθεση φωτογραφιών του Μενέλαου Πίττα για την κυπριακή γαστρονομία, καθώς επίσης και χαρακτηριστικά του Χαμηλή Τσαγγάρη από τη σειρά «Καλικάντζαροι». Δόθηκε επίσης μία παράσταση στο χώρο της UNESCO από τη ομάδα σύγχρονου χορού της Λίας Χαράκη, με τίτλο «Party Animals».

Το Μάρτιο του 2011 πραγματοποιήθηκε η έκθεση «Εικόνες και αρώματα της Κύπρου», στην οποία παρουσιάστηκαν παλαιές φωτογραφίες της Κύπρου (19ος-20ος αιώνας) από το βιβλίο των Lucie Bonato, Χάρη Γιακουμή και Jaqueline Καραγιώργη *Chypre panoramique, voyage au pays d'Aphrodite du XIXe au XX siècle*. Παράλληλα, φιλοξενήθηκαν αρώματα της σειράς Chypre από το Μουσείο της Grasse στη Γαλλία και παρουσιάστηκε το άρωμα Mirabelle – Eau de Chypre Modern, της Μαριλένας Ιωαννίδου, η κατασκευή του οποίου στηρίχτηκε σε ένα μεσαιωνικό άρωμα κυπριακής προέλευσης.

Επίσης, στη διάρκεια του Φεστιβάλ ταινιών της Ομάδας Γαλλοφωνίας της UNESCO, «Voyage à travers les films» (Ταξίδι διαμέσου των ταινιών), που πραγματοποιήθηκε 17 – 20 Μαρτίου 2011 στη Cité Universitaire, προβλήθηκε η κυπριακή ταινία «Ο τελευταίος γυρισμός» μαζί με άλλες 30 ταινίες από 21 χώρες.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

«What can Art still do?», Museum International τ.247

Πρόκειται για το δεύτερο μέρος της δημοσίευσης των άρθρων του επιστημονικού Συμποσίου που διοργανώθηκε από την UNESCO σε συνεργασία με το Διεθνές Συμβούλιο Φιλοσοφίας και Ανθρωπιστικών Επιστημών. Στην πρώτη ενότητα οι συγγραφείς πραγματεύονται τις σχέσεις τέχνης και δύναμης και εξετάζουν πώς αυτές επηρεάζουν την αντίληψή μας για την τέχνη και την επιμονή των ανθρώπων να της προσδίδουν κοινωνικό ρόλο. Η δεύτερη ενότητα αφορά σε ζητήματα τέχνης, αξιοπρέπειας και απελευθέρωσης, όπως η συμβολή της μουσικής στην καλλιέργεια της αποδοχής της διαφορετικότητας και η λειτουργία της τέχνης ως κατάθεσης για ιστορικά γεγονότα.

“Science, Technology and Gender”

Σε αρκετές περιοχές του κόσμου οι γυναίκες και τα κορίτσια αποκλείονται από την ενασχόληση με τις επιστήμες και την τεχνολογία, λόγω της φτώχειας, της απουσίας επαρκούς εκπαίδευσης ή άλλους παράγοντες του νομικού, θεσμικού, πολιτικού και πολιτισμικού τους περιβάλλοντος. Η συγκεκριμένη έκθεση στηρίζει τις προσπάθειες που γίνονται σε όλο τον κόσμο για την ανάλυση, τη συζήτηση και την αλλαγή της υφιστάμενης δυσμενούς διάκρισης σε βάρος των γυναικών στο χώρο των επιστημών. Το βιβλίο στηρίζεται σε εμπειρική έρευνα και δεδομένα και ενσωματώνει σημαντικά στοιχεία από φορείς που ασχολούνται με την επιστημονική έρευνα, τις σπουδές φύλου και την πολιτική. Αποτελεί κομμάτι μιας εξελικτικής διαδικασίας και στοχεύει στην ευαισθητοποίηση και την ώθηση σε δράση των εθνικών και ακαδημαϊκών κοινοτήτων, ιδιαίτερα όσον αφορά την επιτακτική ανάγκη να ενισχυθεί η εκπροσώπηση των γυναικών σε επαγγέλματα επιστήμης και τεχνολογίας, να διευκολυνθεί η συλλογή δεδομένων για διακρίσεις ανάμεσα στα δύο φύλα και να ενημερωθεί η κοινή γνώμη για θέματα ισότητας των φύλων.

Mapping Cultural Diversity – Good Practices from Around the Globe”

Με στόχο την προώθηση της Σύμβασης για την Πολιτιστική Ποικιλότητα, η Γερμανική Εθνική Επιτροπή UNESCO σε συνεργασία με το Asia – Europe Foundation παρουσίασαν τη συγκεκριμένη έκδοση στην οποία εξετάζεται η σχέση πολιτικής και πρακτικών την επίτευξη των στόχων της Σύμβασης. Υπογραμμίζεται επίσης η σημασία του πολιτισμού ως παράγοντα αειφόρου ανάπτυξης. Παρουσιάζονται επίσης, με συγκριτική προσέγγιση, 40 προγράμματα από διαφορετικές χώρες που συμβάλλουν στην προστασία και προβολή της ποικιλότητας μέσα από διαφορετικούς τομείς πολιτιστικών εκφράσεων που αναφέρονται στη Σύμβαση. Η έκδοση είναι διαθέσιμη και σε ηλεκτρονική μορφή στο: <http://culture360.org>

The UNESCO Courier “Chemistry and Life”

Το τεύχος Ιανουαρίου – Μαρτίου του τριμηνιαίου εντύπου της UNESCO είναι αφιερωμένο στο Έτος Χημείας παρουσιάζοντας ορισμένους σταθμούς στην Ιστορία της Χημείας και της Αλχημείας και τομείς στους οποίους έχει συνεισφέρει η συγκεκριμένη Επιστήμη βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής. Μεταξύ άλλων γίνονται αναφορές στο ρόλο της Χημείας στις φαρμακοβιομηχανίες και τις χημειοθεραπείες, στην αξιοποίηση συστατικών από τη Φύση και στις τεχνολογίες laser.

“Witness to History. Documents and writings on the return of cultural objects.”

Ο τόμος αυτός παρουσιάζει συνοπτικά τις ιστορικές, πολιτικές και ηθικές πτυχές της επιστροφής των πολιτιστικών αγαθών που εκποτίστηκαν στη διάρκεια πολέμων ή κατά την περίοδο της αποικιοκρατίας. Παραθέτει παραδείγματα από το παρελθόν ή τη σύγχρονη πραγματικότητα (πρόσοψη του ναού των Ίνκας, Nigerian bronzes - χάλκινα της Νιγηρίας, μάρμαρα του Παρθενώνα κ.ά.) και αναλύει νομικά ζητήματα (bona fide, σχετικές συμβάσεις της UNESCO και του UNIDROIT, αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου, διαδικασία αιτήσεων, κ.ά.). Πρόκειται για μια έκδοση ορόσημο, που συγκεντρώνει περιπτώσεις και εξετάζει συνθήκες κάτω από τις οποίες κάποιος λαός έχασαν ολόκληρη την πολιτιστική τους κληρονομιά και επεξηγεί το ζήτημα της επιστροφής και της αποκατάστασής τους παρέχοντας ένα διευρυμένο πλαίσιο προσέγγισης του θέματος

© UNESCO / Andes / CZAP / ASA, Quito, Ecuador

Πρόεδρος

Λουκία Χατζηγαβριήλ

Γενικός Γραμματέας

Πάυλος Παρασκευάς

Μέλη

Στέλιος Γεωργιάδης, Υπουργείο Εξωτερικών
Μαρίνα Πολυδώρου, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών
Μαρία Χατζηκωστή, Τμήμα Αρχαιοτήτων
Δημήτρης Μιχαηλίδης, Πανεπιστήμιο Κύπρου
Κούλα Παπαδοπούλου, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

Λειτουργοί

Λουκία Μούγη
Θέκλα Παπαντωνίου

Η UNESCO ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Ιστοσελίδα: www.unesco.org

Εκδόσεις: <http://www.unesco.org/publishing>

Εκπαίδευση: <http://www.unesco.org/education>

Επικοινωνίες και Τεχνολογία: <http://www.unesco.org/webworld>

Εταιρικά Σχολεία: <http://www.unesco.org/education/asp>

Κενές Θέσεις: <http://www.unesco.org/employment>

Κοινωνικές και Ανθρωπιστικές Επιστήμες: <http://www.unesco.org/shs>

Ναρκοτικά: <http://www.unesco.org/most/drugs.htm>

Νεολαία: <http://www.unesco.org/youth>

Περιοδικό Courier: <http://www.unesco.org/courier>

Πολιτισμός: <http://www.unesco.org/culture>

Υποτροφίες: <http://www.unesco.org/fellowships>

Φυσικές Επιστήμες: <http://www.unesco.org/science>

Φωτογραφικό Υλικό: <http://www.unesco.org/publications/photobank.asp>